

Fosterforeldres erfaringer knyttet til veiledning gitt av ABUP

- *en kvalitativ studie*

Kristina Waagestad og Trude Mortensen



Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved Universitetet i Agder og er godkjent som del av denne utdanningen. Denne godkjenningen innebærer ikke at universitetet innestår for de metoder som er anvendt og de konklusjoner som er trukket.

Universitetet i Agder, 2019

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap

Institutt for psykososial helse

[Mai/2019]

## Forord

Dette har vært en spennende, lærerik og utfordrende prosess for oss og vi er takknemlige for å ha hatt muligheten til å fordype oss i et så spennende tema. Vi har sammen klart å finne tid og motivasjon på veien mot vår masteroppgave.

Vi vil rette en stor takk til fosterforeldrene som tok seg tid til å dele av sine erfaringer med oss. Uten dere ville ikke dette prosjektet latt seg gjennomføre.

Vi vil også takke ansatte ved barneverntjenesten som satt oss i kontakt med fosterforeldrene og ansatte ved ABUP som fikk oss inn på sporet om dette masterprosjektet.

I tillegg vil vi takke vår veileder, Åshild Håland Tellefsdal for god og konstruktiv veiledning underveis i prosessen.

Det er godt men også vemodig at denne reisen nå er ved veis ende. Til sist, takk til våre to fine familier for at dere har vært tålmodige, forståelsesfulle og støttende slik at denne masteroppgaven har kommet i havn.

## Sammendrag

### Prosjektets bakgrunn:

Bakgrunnen for valg av tema knytter seg til ABUP sitt prosjekt som går ut på at alle fosterfamilier med fosterbarn fra 0-6 år skal få tilbud om utredning og veiledning. Tanken er å styrke samspill i familien og motvirke utilsiktet flytting fra hjemmet.

### Hensikt og problemstilling:

Hensikten med studiet har vært å undersøke hva slags erfaringer og opplevelser fosterforeldre sitter igjen med etter gjennomført veiledning gitt av ABUP. Det er behov for mer kunnskap om hva fosterforeldre trenger av veiledning og støtte for å ivareta omsorgsoppgaven sin på en best mulig måte og dermed forebygge utilsiktet flytting fra hjemmet. Forskning viser til at noen elementer (for eksempel: følelsen av å bli tatt med i avgjørelser, nok hjelp fra spesialisthelsetjenesten og veiledning) har vært viktige for fosterforeldre for at de skal stå i sin omsorgsoppgave. Denne oppgavens faglige forankring er innenfor tilknytningsteori, traumebevisst omsorg og Bateson's kommunikasjonsteori. Problemstillingen er følgende: *Hvilke erfaringer og opplevelser har fosterforeldre med veiledning hos ABUP?*

### Metode: design, utvalg og analyse:

Det er valgt et kvalitativt forskningsdesign med en hermeneutisk-fenomenologisk tilnærming i denne studien. Det er utført dybdeintervju av seks fosterforeldre som har gjennomført veiledningen. Funnene er analysert ved hjelp av Malterud sin modifiserte utgave av Giorgis analyse, systematisk tekstkondensering (STC).

### Resultater:

Tre sentrale kategorier ble identifisert: «Ny og økt kunnskap», «Trygt med ABUP og deres kompetanse» og «Mangelfull informasjon og brukermedvirkning».

### Konklusjon:

Studien viser at veiledning gitt av ABUP har en viktig funksjon for å bedre fosterforeldres forståelse av fosterbarna og på den måten trygge dem i deres situasjon.

## Abstract

### The background for the project:

The background for the choice of the theme is related to ABUP's project, which states that all foster families with foster children from 0-6 years of age should be offered examination and guidance. The idea is to strengthen interactions in the family and to prevent accidental removal from home.

### Aim and research question:

The purpose of the study has been to examine what kind of experiences foster parents are left with after completing the guidance given by ABUP. There is a need for more knowledge about what kind of guidance and support foster parents need, to take best care for their care task and thus prevent accidental removal from home.

Research refers to some elements (for example: the feeling of being included in decisions, enough help from the specialist health service and guidance) that have been important for foster parents for them to stand in their care task. The paper's academic foundation lies in attachment theory, trauma conscious care, Circle of security and Bateson's communication theory. The research question is the following: *What experiences do foster parents have with guidance from ABUP?*

### Method: design, selection and analysis:

This study has a qualitative design and an interpretive phenomenological approach. There have been conducted in-depth-interviews with six foster parents who all have completed the guidance. The findings have been analyzed using Malterud's modified edition of Giorgi's analysis, systematic text condensation (STC).

### Results:

Three central categories were identified as: "New and increased knowledge", "Safe with ABUP and their competence" and "Inadequate information and user involvement".

### Conclusion:

The study shows that guidance given by ABUP has an important function to improve

the foster parents' understanding of the foster children and in this way secure them in their situation.

## Innhold

<b>1.0</b>	<b>Introduksjon</b> .....	1
1.1	Ansaret for veiledningen .....	2
1.2	Studiens problemstilling.....	2
1.3	Bakgrunn for valg av tema.....	3
1.4	Oppgavens avgrensning .....	4
1.4.1	Humanistisk menneskesyn .....	4
1.4.2	Valg av teori.....	5
<b>2.0</b>	<b>Teoretisk rammeverk</b> .....	6
2.1	Tilknytningsteori.....	6
2.1.2	Tilknytningsstil .....	7
2.1.3	Circle of Security (Cos).....	8
2.2	Traumebevisst omsorg .....	10
2.3	Bateson`s kommunikasjonsteori .....	11
2.4	Mentalisering.....	12
<b>3.0</b>	<b>Tidligere forskning</b> .....	13
3.1	Fosterbarns psykiske helse .....	13
3.2	Utsiktet flytting av fosterbarn .....	14
3.3	Tiltak for å bedre samspill, kommunikasjon og samarbeid.....	15
3.4	Oppsummering av tidligere forskning .....	17
<b>4.0</b>	<b>Metode</b> .....	17
4.1	Kvalitativt forskningsdesign.....	17
4.1.1.	Hermeneutisk-fenomenologisk studie .....	18
4.2	Utvalg og rekruttering .....	19
4.3	Intervjuguiden og bruken av den .....	20
4.4	Datainnsamling.....	21
4.5	Transkribering og analyse.....	22
4.6	Metodekritikk.....	26
4.6.1	Validitet, reliabilitet og overførbarhet .....	26
4.6.2	Forskningsetiske overveielser og utfordringer .....	27
4.6.3	Forskerrollen og egen forståelse .....	28
<b>5.0</b>	<b>Presentasjon av funn</b> .....	29
5.1	Ny og økt kunnskap. ....	30
5.1.1	Lærerikt med filmveiledning .....	30
5.1.2	Å møte følelser annerledes .....	31
5.2	Trygt med ABUP og deres kompetanse.....	32

5.2.1	ABUPS faglige kompetanse som trygghet .....	32
5.2.2	Trygt å få sine individuelle behov imøtekommet.....	33
5.2.3	Følte tilhørighet og trygghet i gruppe .....	33
5.2.4	Trygghet og støtte fra ABUP i møte med andre instanser .....	34
5.2.5	Barnevernets «synsing» .....	35
5.3	Mangelfull informasjon og brukermedvirkning. ....	35
5.3.1	Manglende kunnskap om ABUP som instans .....	36
5.3.2	Mangelfull informasjon om videoveiledningen.....	36
5.3.3	Ønske om ytterligere spesifikk veiledning.....	37
5.3.4	Utdatert læringsvideo i veiledning .....	38
5.3.5	Ufrivillig avslutning av saken .....	38
<b>6.0</b>	<b>Diskusjon</b> .....	<b>39</b>
6.1	Ny, økt kunnskap .....	39
6.2	Trygt med ABUP og deres kompetanse.....	42
6.3	Mangelfull informasjon og brukermedvirkning .....	45
6.4	Styrker og svakheter .....	47
<b>7.0</b>	<b>Avslutning</b> .....	<b>48</b>
7.1	Praktiske implikasjoner .....	48
7.2	Forslag til videre forskning .....	49
7.3	Konklusjon .....	50
	Litteraturliste.....	52
	Vedlegg 1: Godkjenning av NSD .....	58
	Vedlegg 2: Informasjon og samtykkeskjema .....	63
	Vedlegg 3: Tema og intervju guide .....	67
	Vedlegg 4: Godkjenning av FEK .....	71

## 1.0 Introduksjon

Denne masteroppgaven skal belyse fosterforeldres erfaringer med veiledning gitt av avdeling for barn og unges psykiske helse (ABUP), ved Sørlandet sykehus. Ifølge Bunkholdt (2017) er veiledning et av de mest brukte forsterkningstiltakene for fosterfamilier. Det kan eksempelvis være veiledning i forhold til hvordan håndtere barnets ulike typer atferd eller veiledning rettet mot forholdene innad i fosterfamilien (Bunkholdt, 2017). Det er imidlertid et problem at mange fosterforeldre melder om manglende oppfølging og utredning fra instanser som BUP, PPT og psykisk helsevern, samt at mengden hjelp fra det offentlige ikke står i samsvar med det som er ønskelig og nødvendig (Rhodes, Orme og Buehler, 2001, Ødegård, Lohne og Willumsen, 2015 og MacGregor, Rodger, Cummings og Leschied, 2006). Det vil derfor være nyttig for fagfeltet og få økt kunnskap om hva fosterforeldre selv tenker om veiledningstilbudet og støtten de har mottatt fra spesialisthelsetjenesten

Prosjektet ble utført for at fagfeltet skal få økt kunnskap om fosterforeldre har fått den veiledningen de har hatt behov for og om veiledningen eventuelt bør justeres. Forskning viser til at elementer som for eksempel følelsen av å bli tatt med i avgjørelser, nok hjelp fra spesialisthelsetjenesten og nok veiledning har vært viktige for at fosterforeldre skal stå i sin omsorgsoppgave (Rhodes et al., 2001, Ødegård et al., 2015, MacGregor et al., 2006). Veiledning av fosterforeldre kan være med på å forhindre at fosterforeldrene sier opp sin avtale om plasseringen, noe flere forskere har vært opptatt av (f.eks Backe-Hanssen, Egelund og Havik, 2010). Veiledning kan også være med å avgjøre om fosterforeldre klarer å arbeide seg gjennom tunge perioder og vanskelige utfordringer. Det er viktig å møte fosterforeldre på de utfordringene de står ovenfor for å kunne jobbe seg gjennom det og unngå brudd. Ifølge tilknytningsteorien bør det være et mål å reparere skaden i relasjon til fosterbarnet (Bowlby, 2005). Om plasseringen sies opp medfører det at barnet må gjennom et nytt relasjonsbrudd, flytting og etablering av relasjon med nye omsorgspersoner. Litteratur og forskning viser at relasjonsbrudd er en krevende situasjon som kan påføre barnet nye vonde opplevelser, og det er derfor viktig å forebygge nye relasjonsbrudd (Schilling, Fortin og Forkey, 2015 og Bunkholdt, 2017). God oppfølging, støtte og veiledning til fosterforeldre kan være med på å styrke dem i deres rolle ovenfor barnet, styrke deres samspill og relasjon, og være med på å forhindre relasjonsbrudd og flytting (Backe-Hanssen et al., 2010). Det kan ta tid før et



fosterbarn viser tegn til å knytte seg til fosterfamilien sin og det kan slite på fosterforeldres opplevelse av egen omsorgskompetanse. Veiledning og støtte vil derfor være viktig for å motvirke samspillsproblematikk og eventuelt brudd i fosterfamilien (Bunkholdt, 2017).

## 1.1 Ansvar for veiledningen

Barne- ungdoms- og familieetaten (Bufetat) har ifølge barnevernloven og i forskrift om fosterhjem ansvaret for å tilby generell veiledning til fosterforeldre (Jørgensen og Skundberg, 2017). Det gjelder veiledning som omhandler rollen som fosterforelder, veiledningen gis som regel i grupper og utføres stort sett av fosterhjemstjenestene selv (Jørgensen og Skundberg, 2017). Ifølge barnevernloven og forskriften har den kommunale barnevernstjenesten ansvaret for at fosterforeldrene skal få tilbud om spesiell eller individuell veiledning ved behov (Jørgensen og Skundberg, 2017). Veiledningen kan bli gitt av barneverntjenesten eller ved at barneverntjenesten gjør avtale med annen kompetent fagperson (Jørgensen og Skundberg, 2017). Rundt om i landet velges det forskjellige måter å organisere veiledning av fosterforeldre på. Funn fra studien beskrevet her, vil kunne si noe om hvilke erfaringer, negative og positive, fosterforeldre har med veiledning fra ABUP. Det blir også trukket frem forbedringsområder som fosterforeldre melder om at er mangelfulle i veiledningen.

## 1.2 Studiens problemstilling

Som trukket frem i innledningen, er det flere forskere som belyser fosterforeldres erfaring med ordinær veiledning. Det kommer i noen tilfeller frem at fosterforeldre har et behov for kontakt og veiledning av spesialisthelsetjenesten (Rhodes et al., 2001). På bakgrunn av fagfeltets behov for økt kunnskap om fosterforeldres erfaringer med veiledning gitt av spesialisthelsetjenesten, ønsker vi å fordype oss i følgende kvalitative problemstilling:

*Hvilke erfaringer og opplevelser har fosterforeldre med veiledning hos ABUP?*

### 1.3 Bakgrunn for valg av tema

I 2009 tok Bufetat Sør initiativ til et samarbeidsprosjekt i Agderfylkene mellom Bufetat, ABUP, barnevernet i de forskjellige kommunene og fosterhjemstjenesten. Prosjektet ble satt med varighet frem til 2011. Bakgrunnen for prosjektet var at ABUP mottok flere henvisninger om fosterbarn som allerede hadde utviklet store samspillsproblemer i fosterhjemmet. I samarbeidsprosjektet var det enighet om at samspillsproblemene kunne vært forsøkt løst tidligere. Det går frem av samarbeidsavtalen at hensikten med prosjektet var å fremme at fosterbarnet knytter seg trygt til fosterforeldrene. Målet var at fosterforeldrene skulle få økt kunnskap om å forstå barnets signaler og bedre familiens samspill og tilknytning. Tidligere hadde det ikke eksistert noe strukturert tilbud til fosterforeldre hos ABUP. Med denne samarbeidsavtalen fikk alle fosterfamilier med barn under 6 år tilbud om veiledning og utredning.

I 2011 gjennomførte ABUP en foreløpig evaluering av prosjektet. Her kom det frem at fosterbarna som ble flyttet fra sin primære omsorgsbasis tidlig i livet allerede hadde utviklet overlevelsesstrategier som ikke var hensiktsmessige i deres nye omsorgsbasis. Barnets fosterforeldre trengte veiledning, råd og hjelp til å forstå barnets behovsuttrykk, da uttrykket opplevdes forvirrende for dem. Evalueringen viste til at fosterforeldre var opptatt av at fosterbarnet skulle utvikle en trygg tilknytning til dem. ABUP sitt inntrykk var at fosterforeldre satte pris på å møte andre som de kunne diskutere barnets behovsuttrykk og familiens samspillsdynamikk med. I etterkant av evalueringen ble det besluttet at prosjektet skulle videreføres grunnet de positive konklusjonene. Videre ble det i 2014 besluttet at samarbeidsavtalen skulle bli en fast avtale fremover.

Det har ikke blitt foretatt ytterlig evaluering etter 2014. ABUP har selv ytret ønske om ny evaluering da det er noen år siden sist. Vårt valg av tema og problemstilling har bakgrunn i at vi begge gjennomførte praksis ved ABUP. Her ble vi introdusert for prosjektet og dets historikk, som beskrevet i korte trekk ovenfor. Vi fikk innsyn i avtaler, dokumenter og evalueringen som foreligger, slik at vi har fått informasjon om det som tidligere er gjennomført.

## 1.4 Oppgavens avgrensning

Hovedvekten i oppgaven var hvilke erfaringer fosterforeldre har med gjennomført veiledning hos ABUP, i henhold til foreliggende samarbeidsavtale. Vi avgrenset problemstillingen selv om vi ble gjort oppmerksomme på andre interessante vinklinger under samarbeidet og gjennomføringen. Det handlet både om samarbeid mellom instansene og forhold knyttet til informasjon om barnet. For eksempel har ABUP et inntrykk av at barnevernstjenesten ikke henviser alle fosterbarn videre, og er usikker på om dette handler om barnevernet får formidlet tilbudet på en god nok måte til fosterhjemmet. Barnevernet har uttrykt frustrasjon over at fosterbarn utenfor denne aldersgruppen (altså over 6 år), kan ha vanskelig for å få tilbud om hjelp fra ABUP. De opplever at henvisningene gang på gang blir avvist. Fosterforeldrene problematiserer barnevernets taushetsplikt da denne i noen tilfeller påvirker fosterforeldrenes arbeid negativt. Med den nødvendige informasjonen om barnets tidligere opplevelser og oppvekst vil de kunne møte barnet mer sensitivt inntonet. På bakgrunn av at vi fikk innsyn i andre problemstillinger kan det tyde på behov for ytterligere forskning på område som er relevant for fagfeltet.

Vi valgte å gjennomføre prosjektet med en begrenset problemstilling. Det gjorde at vi kunne gå i dybden i prosjektets problemstilling, heller enn å omfatte flere av fagfeltets utfordringer.

Teorien ble valgt med bakgrunn i studiens funn. Vi valgte teorier som vi vurderte som mest relevant og interessant for oss å diskutere funnene opp mot. Vårt interessefelt kommer til uttrykk i dette valget og har naturlig preget oppgavens innhold.

### 1.4.1 Humanistisk menneskesyn

Denne studien bygger på et humanistisk menneskesyn. Vår grunnleggende forståelse av det humanistiske menneskesynet er at det legger vekt på at mennesker innehar en styrke i seg selv. Den gir mulighet til å jobbe seg til et godt og rikt liv, på tross av hva man har opplevd (Haugsgjerd, Jensen, Karlsson og Løkke, 2015). Vi opplever verden individuelt, og for å få en forståelse av et annet menneske, er vi avhengig av tilgang til det menneskets opplevelser. Det

gir igjen innsyn i deres måte å tolke verden på (Haugsgjerd et al., 2015). Dette kjenner vi igjen fra veiledningen fosterforeldrene har gjennomført. ABUP arbeidet for at den andre skulle få en økt innsikt og forståelse for de problemstillingene de sto ovenfor, i tillegg til økt bevissthet om egne og andres følelser. Det er ifølge Haugsgjerd et al. (2015) sentralt i det humanistiske menneskesynet.

#### 1.4.2 Valg av teori

På grunn av oppgavens begrensede omfang har vi måttet foreta et valg av teori. Studien har en deduktiv fremgangsmåte. Det innebærer at teorien vi har valgt å beskrive har utgangspunkt i funnene fra studien (Thagaard, 2018). Vi ønsket å finne de teoriene som var mest mulig relevant opp mot funnene som kom frem. Vi har valgt å beskrive tilknytningsteorien, da den er sentral i veiledningen fosterforeldrene har gjennomført. Fosterforeldrene refererte gjentatte ganger til sentrale poenger med røtter i tilknytningsteorien. Veiledningen fra ABUP har som utgangspunkt å øke kunnskapen om utvikling av tilknytning og samspill mellom fosterfamiliens medlemmer.

Traumebevisst omsorg (TBO) er tett knyttet sammen med tilknytningsteorien. TBO er en måte å forstå kompleksiteten bak et traumatisert menneske på (Hagen, 2018). Fosterbarns erfaring med oppvekst i omsorgssvikt, kan sees på som traumeopplevelser. Fosterforeldrene i denne studien henviste til TBO når de fortalte om erfaringer knyttet til å bli kjent med sitt eget og fosterbarnets følelsesuttrykk. Flere av dem fortalte om små endringer i hverdagen som, i samsvar med deres nye forståelsesmåte, hadde positiv innvirkning på barnets utvikling. Følelsesregulering og læringen om barnets følelsesuttrykk er sentrale i TBO (Hagen, 2018).

Batesons kommunikasjonsteori handler om å kommunisere om kommunikasjon. Det er sentralt i denne oppgaven, da det er viktig å opprette en god relasjon mellom fosterforeldre og fosterbarnet (Bateson, 1972). Ifølge Bateson (1972) er en god relasjon bygget på gjensidig tillitt og trygghet, som krever at man forsøker å forstå den andre.

Mentalisering handler om hvordan vi forstår våre egne følelser og tolker andre sine følelser og er derfor sentralt i denne oppgaven (Allen og Fonagy, 2006). Ifølge Allen og Fonagy (2006) er disse tolkningene med på å forme de menneskemøtene vi opplever, og er derfor en

viktig del av vårt sosiale liv. Innholdet i mentalisering ser vi henger sammen med det TBO kaller for følelsesregulering og følelsesuttrykk (Allen og Fonagy, 2006 og Bath, 2015).

## 2.0 Teoretisk rammeverk

I forsøk på å fremstille vårt teoretiske grunnlag i denne oppgaven har vi laget en figur:



Figur 1: Teoretisk rammeverk

Vi har forsøkt å vise i figuren at teoriene henger sammen, og utfyller hverandre. Teoriene blir presentert hver for seg nedenfor.

### 2.1 Tilknytningsteori

John Bowlby er å anse som grunnlegger av tilknytningsteorien. Hans hovedbidrag var forståelsen av barnets behov for å ha omsorgspersonen som trygg base (Bowlby, 2005). Omsorgspersonens reaksjon på barnets behov er medvirkende til hvordan barnet opplever omverden på.

Kvaliteten i tilknytningen som oppstår mellom et barn og barnets omsorgsperson er, ifølge Bowlby (2005), avgjørende for hvordan barnet opplever verden. Barnets omsorgsperson er den som gir barnet fysisk og emosjonell omsorg. I tillegg er det viktig at omsorgen er preget av kontinuitet og følelsesmessig involvering ovenfor barnet (Bowlby, 2005). Det er med andre ord kvaliteten på omsorgen og tilgjengeligheten til omsorgspersonen

som former barnets syn på omverden. Bowlby (2005) kaller den gode omsorgen for sensitiv omsorg. Med dette mener han at omsorgen som gis er tilpasset det barnet har behov for både i forhold til intensitet og mengde. Dersom barnet blir møtt med den sensitive omsorgen vil barnet oppleve at den fortjener kjærlig omsorg. Dersom barnet blir møtt med en insensitiv omsorg, vil barnet oppleve at det ikke fortjener den kjærlige omsorgen og omverden oppleves som et utrygt sted å være (Bowlby, 2005). Bowlby (2005) forklarer hvordan barnet blir møtt av deres nære omsorgspersoner tidlig i livet, vil prege utformingen av barnets indre arbeidsmodell.

Barnets arbeidsmodell blir dets grunnleggende måte å forstå omverden på (Bowlby, 2005). Den indre arbeidsmodellen har en slags selvoppfyllende profeti. Med dette menes at dersom barnet har opplevd at det blir møtt på sine behov, vil barnet være positivt innstilt ovenfor omverden. Omverden vil respondere positivt tilbake på det trygge barnet. Slik er det motsatt når barnet har en utrygg tilknytning og er mistroisk eller fiendtlig ovenfor omverden. Barnet vil møte omverden med den troen, og vil dermed få negativ respons tilbake.

### 2.1.2 Tilknytningsstil

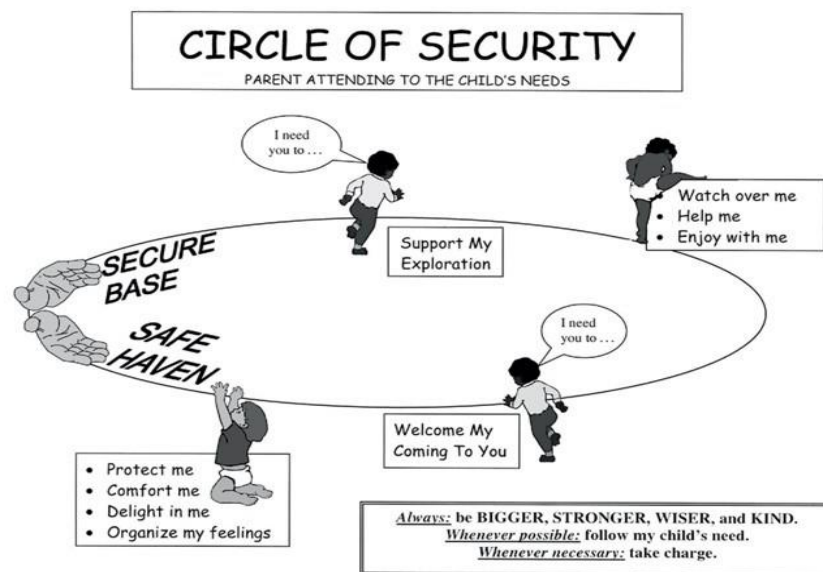
Den indre arbeidsmodellen blir til en gjentatt måte å møte omverden på. Slik oppstår tilknytningsstilen til barnet. Ainsworth var opptatt av barns tilknytningsmønster, og arbeidet med å kategorisere disse sammen med en arbeidsgruppe (Ainsworth, Blehar, Waters og Wall, 1978). De kategoriserte barns tilknytning i tre forskjellige typer; trygg, utrygg-ambivalent og utrygg-unnvikende (Ainsworth et al., 1978). Senere ble disse kategoriene videreutviklet, da Main og Solomon (1990) oppdaget fryktatferd hos barnet og forsket videre på dette. Main og Solomon (1990) utarbeidet da den siste kategorien; utrygg ustabil-avvisende. Tilknytningsstilene blir vanligvis delt opp i 4 ulike typer, og observeres ved å filme barnet i en iscenesatt og stressende «fremmedsituasjon». Fremmedsituasjonen ble utviklet av Ainsworth et al. (1978) for å vurdere barnets reaksjoner og kartlegge barnets tilknytningsstil. Vi har valgt å bruke kategoriseringen og forståelsen av denne som er gjort av Barnett og Vondra (1999), presentert i Smith (2008):

- **Trygg tilknytning** kjennetegnes av at barnet har opplevd forutsigbare omsorgspersoner som har gitt respons på de signalene som barnet har gitt. Dette er barn som har opplevd omsorgspersoner som er varme, omsorgsfulle og tar utgangspunktet i barnets behov. Dette barnet søker oppmerksomhet og trøst av omsorgspersonen og tar imot dette på en adekvat måte.
- **Utrygg desorganisert tilknytning** kjennetegnes av at barnets atferdsmønster ofte er motstridende. Barnet kan også være desorientert, gjøre bevegelser til feil tid, avbryte bevegelser og stivne til. Ofte kan man se tydelig at barnet er redd for den voksne. Dette er gjerne barn som har opplevd å bli mishandlet av sin omsorgsperson, eller at omsorgspersonen lider av psykiske lidelser.
- **Utrygg unnvikende/ambivalent tilknytning** kjennetegnes av at barnet søker nærhet ovenfor omsorgspersonen i høy grad, og reagerer ved å unnvike seg nærheten de blir tilbudt. Dette mønsteret tyder på at barnets omsorgsperson har vært uforutsigbar, og barnet har ikke lyktes i å tolke omsorgspersonens reaksjoner og følelser. Dette barnet er konstant i beredskap og leter etter tegn på omsorgspersonens sinnstilstand.
- **Utrygg ustabil-avvisende tilknytning** kjennetegnes av at barnet ofte først forsøker å opprette kontakt med omsorgspersonen ved å fremstå unnvikende i sin atferd. Barnet gir ofte raskt opp dette og forsøker ved neste anledning å søke nærhet, men er motstridende i sine signaler om behov for nærhet. Dette barnet har ofte vært utsatt for mishandling eller har erfaringer med en omsorgsperson som er preget av depressive symptomer.

### 2.1.3 Circle of Security (Cos)

COS er en modell som skal hjelpe foreldre å sette ord på og forstå hva de ser av barnets atferd, for deretter å kunne legge til rette for å fremme trygg tilknytning hos barnet (Powell, Cooper, Hoffman og Marvin, 2016). COS, eller trygghetssirkelen, er beskrevet grundig

av Powell et al. (2016). De beskriver alle fasene i sirkelen, hvordan de skal forstås og tydes.



Figur 2. Hentet fra: <https://psykologtidsskriftet.no/vitenskapelig-artikkel/2015/02/entusiasme-og-gjenkjennelse>

Powell et al. (2016) forklarer sirkelen som et hjelpemiddel til å tolke barnets behov for støtte fra omsorgspersonen. Barn utvikler seg i et samspill med omgivelsene sine, og dette samspillet spiller en grunnleggende rolle for barnets utvikling av tilknytning. Omsorgspersonens tilgjengelighet i de forskjellige fasene, påvirker hvordan barnet gir uttrykk for sine behov og følelser. Som vist i COS-sirkelen er det en dynamikk og en balansegang i barnets utvikling. Powell et al. (2016) forklarer at omsorgspersonen både er den trygge basen og den trygge havnen. Dersom barnet har behov for en trygg base, skal omsorgspersonen tilby støtte og oppmuntring. Dersom barnet trenger den trygge havnen, har barnet behov for trøst og beskyttelse. Barn beveger seg i denne sirkelen, noen ganger uten tydelige tegn på hvilket behov de har. Det blir omsorgspersonens oppgave å forsøke å tolke dette, og Powell et al. (2016) har forsøkt å gjøre tolkningen enklere ved å bruke sirkel-modellen.

Sirkelen tydeliggjør balansen mellom barnets avhengighet av omsorgspersonen og selvstendighet i omverden. Barnet trenger følelsesmessig påfyll, for å være trygg nok til å utforske og lære (Powell et al., 2016).



## 2.2 Traumebevisst omsorg

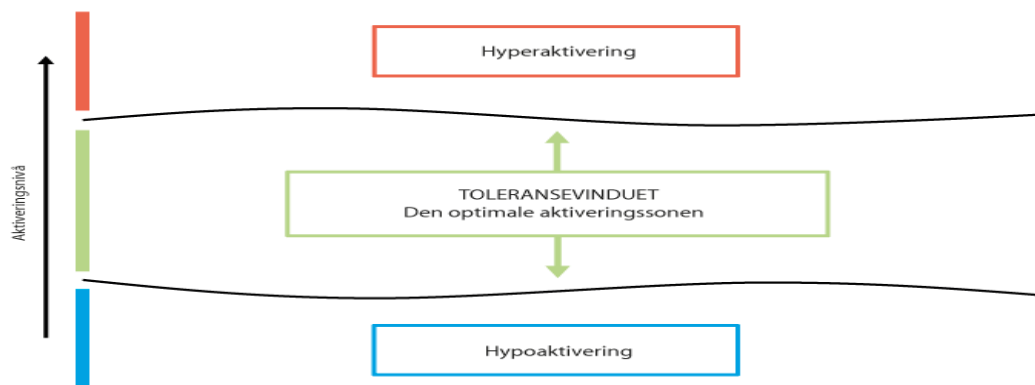
Traumebevisst omsorg (TBO) har fått større oppmerksomhet den senere tiden. Bloom og Sreedhar (2008) forklarte at ordet «traume» kommer fra ordet «skade» eller «sår». Det finnes ulike typer traumer (Bloom og Sreedhar, 2008), men i denne oppgaven kommer vi til å snakke om den typen traume som kan føre til psykiske belastninger over tid. Bath (2015) har lansert grunntanken om de tre hovedpilarene innen traumebevisst omsorg: trygghet, relasjon og følelsesregulering.



Figur 3:  
[https://www.traumebevisst.no/ordliste/Traumebevisst\\_omsorgs\\_tre\\_grunnpilarer.pdf](https://www.traumebevisst.no/ordliste/Traumebevisst_omsorgs_tre_grunnpilarer.pdf)

Den første grunnpilaren er trygghet og handler om at trygge voksne må lære seg å skille på egne og andres følelser i møte med barn og voksne som er traumatiserte og stressaktiverte (Bath, 2015). Når barnet møter deg med aggresjon eller avvising, er det helende å møte barnet tilbake med trygghet (Bath, 2015). Bath (2015) sin andre grunnpilar er relasjon, eller samspillet mellom barnet og den voksne. Relasjonsbygging handler ifølge Bath (2015) om å skape en tilhørighet for barnet, ved anerkjennelse, empati og varme. Bath's (2015) siste og tredje pilar handler om å hjelpe barnet å regulere følelsene sine. Barn som har vært utsatt for traumer har lært å være i konstant beredskap til å takle nye farer (Bath, 2015). Det gjør at barna noen ganger reagerer på farlige situasjoner som ikke egentlig er farlige. Omsorgspersonens oppgave er å være den trygge voksne som kan hjelpe barnet å få kontroll på følelsene sine igjen (Bath, 2015).

Siegel (2012) forklarer hjernens måte å fungere på hos barn som har opplevd traumer, ved hjelp av en modell kalt «toleransevinduet». Modellen brukes for å forstå hjernens fungering hos en som har opplevd traumer (Siegel, 2012). Det er ikke mulig for noen å forstå og respondere adekvat på informasjon som gis til en som er hyperaktivert eller hypoaktivert (Siegel, 2012).



Figur 4: Toleransevindu <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-12/id2558211/sec4?q=barnehage>

De barna som har en grunnleggende forståelse av verden som farlig og utrygg, vil handle som om situasjonen er farlig, selv om situasjonen for andre tolkes ufarlig. Når barnet i tillegg har et overaktivert (høyt oppe i toleransevinduet) eller underaktivert (lavt nede i toleransevinduet) stressnivå i kroppen, må man hjelpe barnet med å regulere disse følelsene tilbake til normalt stressnivå (Siegel, 2012).

Hagen (2018) legger vekt på at barn som ikke har lært å uttrykke de følelsene de har inni seg, trenger hjelp av en trygg omsorgsperson til å bli trygg på og kjent med egne følelser. Ifølge Hagen (2018) har barn som har opplevd traumer et ytterst sensitivt alarmberedskapssystem, da barnet allerede er beredt på at omverden er utrygg og skummel. Det vil være viktig for barnets omsorgsperson å lete etter tegn på barnets overaktivering eller underaktivering for å hjelpe barnet til å gjenkjenne og romme de følelsene som er aktive hos barnet. En rolig og trygg omsorgsperson er det som hjelper til med å regulere barnets følelser (Hagen, 2018).

### 2.3 Bateson`s kommunikasjonsteori

Ifølge Bateson (1972) er kommunikasjonsteorien nært knyttet til teorier som legger vekt på relasjoner når vi skal forstå mennesket i sin helhet. Bateson (1972) legger til grunn at menneske er en levende organisme med tanker og følelser i samspill med omverden. Verden dannes av den som observerer verden, og det er ikke mulig å oppfatte verden helt objektivt,

ifølge Bateson (1972). Å oppfatte verden handler om å tolke den. I egen tolkning av verden spiller både tidligere erfaringer, følelser og tanker med i vår forståelse av den. Bateson (1972) fremhever at vi i en kommunikasjonsverden ikke forholder oss direkte til fenomener, men til vår tolkning eller ideer av fenomener. Kommunikasjonsperspektivet handler om hvordan vi forstår og tolker fenomener, situasjoner og samspill og med bakgrunn i det danner vi oss en forståelse av hvordan verden henger sammen (Bateson, 1972). Det handler altså om at verden blir forstått på individuelle måter, hvor det ikke finnes en objektiv oppfattelse av noe.

Mennesker leter ofte etter forståelsen av situasjoner og av omverden. Ifølge Ulleberg (2014) har vi i Vesten en kultur for å forstå det om skjer i en lineær modell. Bateson (1972) mener vi må tenke ut fra en sirkulær modell. Ved å forstå samspillet i en sirkulær modell, må vi analysere begges reaksjoner i sammenheng med hverandre. Vår forståelse ligger til grunn for våre handlinger og det er ikke nødvendigvis enkelt for andre å få tilgang til vår forståelse. For å lykkes i det, er vi avhengig av å legge til rette for åpen, trygg og ærlig kommunikasjon.

For å få en forståelse av Bateson`s kommunikasjonsteori er vi avhengige av å legge et relasjonsperspektiv til grunn. Vi erfarer oss selv og hverandre i et samspill, og er dermed i relasjon med hverandre (Ulleberg, 2014). Samspillsforståelsen ligger grunnleggende i oss, da mennesker har en unik evne til å tenke og tolke rasjonelt og intuitivt (Ulleberg, 2014). Vi sammenligner og vi lærer nye måter å forstå omverden på. Slik videreutvikler vi vår egen forståelse.

## 2.4 Mentalisering

Allen og Fonagy (2006) forklarer innholdet i mentalisering som forsøket på å forstå andres og eget sinn. Mentalisering er ifølge Allen og Fonagy (2006) et viktig begrep når det kommer til kommunikasjon og relasjonsbygging, fordi dynamikken i menneskemøter er preget av vår forforståelse. Mentalisering er en grunnleggende faktor når det kommer til hvordan vi reagerer på hverandre (Allen og Fonagy, 2006). Dersom vi ikke forstår den andre og den andres intensjon, kan det oppstå misforståelser og konflikt. Mentalisering inneholder likheter med Batesons kommunikasjonsteori, når det kommer til forståelsen av at mennesket reagerer på sin fortolkede forståelse av verden.

Å se etter sammenhenger, undre seg sammen med andre og være nysgjerrig er viktige elementer i mentalisering (Skårderud og Sommerfeldt, 2018). I hverdagslivet har det betydning i hvilken grad vi forstår den andre og det sosiale samspillet vi er en del av. Skårderud og Sommerfeldt (2008) skriver at mentalisering (og mentaliseringssvikt) smitter over på andre rundt oss. Det vil si at dersom vi er opptatt av å virkelig forstå den andre og bruke tid på å reflektere sammen, så vil denne holdningen smitte over på dem vi er sammen med. Det gjelder også motsatt, mentaliseringssvikt som er det motsatte av å reflektere og heller mer mot en generaliserende og fastlåst tenkning eller forståelse, smitter også. Ved å fremme reflekterende samtaler, vil vi kunne fremme endring av tankesett og atferd (Skårderud og Sommerfeldt, 2008).

Mentalisering er relevant for oss når vi ser etter fosterforeldrenes erfaringer med veiledning, da veiledningssettingen er et fora hvor man kan jobbe med nettopp refleksjoner som lærerike og utviklende.

### 3.0 Tidligere forskning

Forskning innen det barnevernsfaglige feltet var noe mangelfullt når det kom til fosterforeldres erfaringer av veiledning. Aktuell forskning som var relevant for denne oppgaven var fosterbarns psykiske helseutfordringer, grunner for at noen fosterforeldre velger å avslutte sine oppdrag og forskning som omhandler de tiltakene som ble satt inn for å bedre samspill, kommunikasjon og samarbeid.

#### 3.1 Fosterbarns psykiske helse

En studie gjennomført i et gitt geografisk område i USA konkluderte med at 59 % av barn som bodde i fosterhjem hadde fått påvist en eller flere psykiatriske diagnoser (Scozzaro og Janikowski, 2014). Studien inneholdt analyse fra 128 fosterhjem av i alt 845 aktuelle informanter, og konkluderte med at barn i fosterhjem har signifikante utviklings- atferds- og

følelsesmessige utfordringer (Scozzaro og Janikowski, 2014). Schilling et al. (2015) kom til de samme resultatene i sin forskning. De trakk også frem at fosterbarn gjerne hadde flere stressrelaterte opplevelser i livene sine, som igjen hadde sammenheng med økt sannsynlighet for å utvikle psykiske utfordringer senere i livet (Schilling et al., 2015).

På bakgrunn av de overnevnte forskningsresultater vil det være legitimt å anta at oppfølging av fosterbarn og fosterhjem kan være medvirkende til å fremme positiv utvikling hos fosterbarnet på flere av disse områdene.

### 3.2 Utilsiktet flytting av fosterbarn

Foreliggende forskning omhandler undersøkte faktorer som medvirket til at fosterbarn opplevde utilsiktede flyttinger fra fosterhjemmet. Et forskningsprosjekt fra USA som bygget på dataanalyse fra 1.313 informanter, viste til flere sentrale faktorer som var avgjørende for fosterfamiliens beslutning om at fosterbarnet måtte flytte fra dem (Rhodes et al., 2001). De viktigste faktorene som fosterhjemmene trakk frem var: utilgjengeligheten av sosial, psykisk og medisinsk tjeneste, misnøye med mengden hjelp fra det offentlige og problemer i samspillet mellom fosterbarnet og biologiske barn i familien (Rhodes et al., 2001).

En norsk studie som bygde på kvalitative intervjuer av 18 fosterforeldre, viser lignende funn (Ødegård et al., 2015). Forskerne i denne studien fant følgende to faktorer som har ført til utilsiktet flytting fra fosterhjem: 1) at barnet ikke var godt integrert i familien og 2) at fosterforeldrene hadde måttet kjempe for å få tilbud om hjelp og tjenester til barnet. Flere fosterforeldre var i denne studien opptatt av at fosterbarnet ikke var blitt utredet av BUP og dermed ikke hadde fått behandlingen som ble ansett som nødvendig for bedring av barnets situasjon.

Tilsvarende resultat viste studien til MacGregor et al. fra 2006 hvor fosterforeldre meldte om manglende støtte når det kom til deres opplevelse av at barnet hadde behov for utredning. I tillegg til manglende veiledning i forhold til barnets medisinske, pedagogiske og psykiske helse (MacGregor et al., 2006).

Løken (2007) viste også til lignende resultater i et masterprosjekt. Masterprosjektet hadde som formål å svare på hvilke faktorer som var med på å hindre utilsiktet flytting fra fosterhjem. Hun fant at det var viktig for fosterforeldrene med veiledning gitt av BUP (Løken, 2007), men funnet er ikke ytterligere beskrevet av henne. Vi kan se det samme i en Novarapport (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring) fra 2010 der rapporten konstaterte at fosterforeldre forholdt seg til så kompliserte problemstillinger at det ikke var tilstrekkelig med tradisjonell veiledning gitt av barnevernstjenesten (Hjort, 2010).

Sundt (2017) har skrevet om utilsiktet flytting og veiledning. Hun vektla at fosterforeldrene var opptatt av å bli hørt i avgjørelser rundt barnet. Sundt (2017) fant også at saksbehandlernes faglige kompetanse og personlige engasjement i forhold til fosterforeldrene hang sammen med fosterforeldrenes egen opplevelse av motivasjon og pågangsmot. Fosterforeldre bør tilbys veiledning, opplæring og støtte med kvalitet i alle prosessene av en fosterhjems plassering, som et ledd i å motvirke utilsiktet flytting (Sundt, 2017). Ifølge Sundt (2017) var veiledning og støtte av stor betydning for fosterforeldrenes ivaretagelse av barnets omsorg. Hun fremhevet også at et viktig tema i veiledning opp mot fosterforeldre var å øke fosterforeldrenes forståelse av barnets fungering og situasjon (Sundt, 2017).

En annen relevant kvalitativ studie beskrev erfaringer fra 10 fosterforeldre som hadde fosterbarn diagnostisert med reaktiv tilknytningsforstyrrelse, altså utviklingsforstyrrelse ofte med atferdsproblemer. Studien fant at fosterforeldrene hadde en opplevelse av at de var redde i sitt eget hjem (Taft, Ramsay og Schlein, 2015). Fosterforeldrene meldte at barnets skremmende atferd ofte ikke kunne observeres på andre arenaer enn i hjemmet og de opplevde derfor manglende støtte fra samfunnet rundt (Taft et al., 2015).

Forskning på hvilke metoder som skal bidra til å forhindre utilsiktet flytting fra fosterhjem var mangelfull, både når det kom til internasjonal og nasjonal forskning. Vi vet noe om hvilke faktorer fosterforeldre trakk frem som viktige. Vi trekker derfor frem forskning på metoder eller veiledning som forsøker å ha fokus på de faktorene fosterforeldrene savnet.

### 3.3 Tiltak for å bedre samspill, kommunikasjon og samarbeid.

Sundt (2017) var opptatt av fosterforeldrenes behov for et fora de kunne dele erfaringer og diskusjoner uten å være bundet av taushetsplikten, samt at hjelp til å sortere tanker og følelser gav fosterforeldrene fornyet styrke i arbeidet. Det kom frem på bakgrunn av at Oslo kommune og Bufetat samlet inn omfattende datamateriale på erfaringer med individuell veiledning gitt til fosterforeldre (Sundt, 2017). De fant også at det forelå tilfeller hvor forholdene tilsa at det trengtes mer omfattende veiledning og/eller behandling enn det barnevernstjenesten hadde anledning til å tilby (Sundt, 2017). Ved å styrke fosterhjemmet i deres rolle som omsorgspersoner, kunne fosterhjemmet blir mer motivert, som igjen kan være med på å redusere sannsynligheten for at fosterbarnet må gjennomgå nok en flytting og brudd i relasjon (Backe-Hanssen et al., 2010).

Det fantes noe forskning som omhandlet forskjellige typer tiltak som ble satt inn for å forhindre utilsiktet flytting. Capps (2012) har i sin artikkel trukket frem et forskningsprosjekt som omhandler filial terapi. I filial terapi blir den primære omsorgsgiveren veiledet til å få en bredere forståelse av barnets følelsesmessige- og kognitive behov. Dette gjøres ved hjelp av lek-situasjoner i samspill mellom barn og omsorgsgiver, hvor det blir gitt umiddelbar veiledning etter observasjonen (Capps, 2012). Filialterapi har ifølge Capps (2012) ført til at barnets omsorgsgiver lettere forstod barnets uttrykk og dermed ble mer sensitive ovenfor barnets følelsesmessige behov.

I en eldre studie av Pieper og Pieper (2004) kom det frem at fosterforeldre som hadde fosterbarn med atferdsproblemer hadde behov for veiledning for å forstå sammenhengen mellom barnets tidligere opplevelser og nåværende atferd og reaksjoner. Grunnen til det var at de så en sammenheng mellom fosterforeldrenes forståelse av barnets atferd og hvor motivert og forpliktet fosterforeldrene var til å gjøre et endringsarbeid (Pieper og Pieper, 2004).

En studie som forsøkte å øke fosterforeldres bevissthet, ble gjennomført av Mosuro, Malcolm og Guishard-Pine (2014) hvor 10 fosterforeldre gjennomgikk et 30 timers rådgivende kompetanseprogram. Målet med programmet var bevisstgjøring og økt forståelse i forhold til hva fosterbarn trengte av følelsesmessig og kognitiv oppfølging. Det ble samlet inn data fra informantene før og etter de hadde gjennomført programmet. Studien viste at fosterforeldrene rapporterte en økning i bevisstheten rundt den psykiske helsen, men de fant ingen endring i foreldrenes mestringsstrategier i praksis (Mosuro et al., 2014).

I tillegg forelå det to masteroppgaver som omhandlet veiledning av fosterforeldre som vektla at gruppeveiledning ikke var tilstrekkelig, men at fosterforeldre hadde behov for individuell veiledning i tillegg (Johnsen, 2010 og Grøholdt, 2014). Det kom frem at det ved individuell veiledning var anledning til å gå inn på personlige tanker og følelser, og hvordan dette spilte inn i samspillsdynamikken. Gruppeveiledning opplevdes som en arena hvor man kunne drøfte og dele opplevelser, føle samhold og tilhørighet, dog uten det sterke fokuset på den personlige innvirkningen og rollen en har i samspillet (Johnsen, 2010 og Grøholdt, 2014).

### 3.4 Oppsummering av tidligere forskning

Som vist til ovenfor fantes det noe forskning som viste at veiledningen som ble tilbudt fosterforeldrene ikke var omfattende nok. Fosterforeldre etterspurte ytterligere hjelp, oppfølging og utredning fra det offentlige. Likevel fant vi lite forskning som omhandler erfaringer etter gjennomført utredning og veiledning fra spesialisthelsetjenesten for psykisk helse. På dette området er fagfeltet mangelfullt. Denne studien søker derfor etter fosterforeldres erfaringer etter gjennomført veiledning av spesialisthelsetjenesten, ABUP. Vi ønsker med det å øke fagfeltets kompetanse og bidra til å gi fagfeltet en mulighet til å tilrettelegge tilbudet på bakgrunn av fosterforeldrenes erfaringsgrunnlag.

## 4.0 Metode

### 4.1 Kvalitativt forskningsdesign

Vi har gjennomført en kvalitativ studie hvor vi har undersøkt fosterforeldres erfaringer om veiledning gitt av ABUP. Hensikten med studiet var å få frem informasjon om fosterforeldres erfaringer og opplevelser. Med bakgrunn i studiets problemstilling som søker å forstå verden slik informanten gjør, er kvalitativ metode valgt for å belyse denne på best mulig måte (Kvale og Brinkmann 2015). Nedenfor vil vi gjøre rede for hvilken kvalitativ tilnærming vi befinner oss innenfor. Valget av perspektiv har vært styrende for hvordan vi har



forstått og håndtert det innsamlede datamaterialet på.

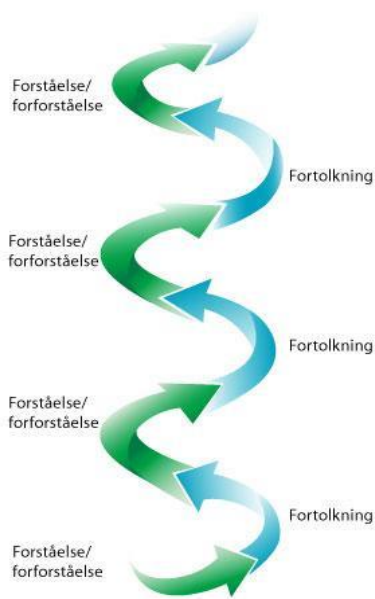
#### 4.1.1. Hermeneutisk-fenomenologisk studie

Problemstillingen vår førte masterprosjektet mot en fenomenologisk tilnærming, da vi var ute etter å undersøke menneskelige erfaringer om et fenomen. Materialet i dette tilfellet var erfaringer med veiledning gitt av ABUP. Vi tok utgangspunkt i at de erfaringene informantene delte var deres sannhet om fenomenet, slik det fenomenologiske perspektivet er opptatt av ifølge Kvale og Brinkmann (2015). Både fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming står sentralt innen det humanistiske perspektivet. Metoden i dette studiet er hermeneutisk-fenomenologisk som innebærer at det vil være umulig å ikke fortolke underveis i prosessen (Kvale og Brinkmann, 2015).

Vi etterstrebet å sette vår forforståelse til side slik at vi i minst mulig grad ville påvirke informantenes svar under intervjuet. Vi var også tydelige på at vi forsøkte å være nøytrale under intervjuet ved å si minst mulig og ved å ikke virke enig eller uenig i svarene som ble gitt. Det gav vi beskjed om i forkant av intervjuet slik at informantene ikke skulle oppleve oss som lite interesserte. Vi ser likevel at det ville vært umulig å tilsidesette all forforståelse og at tolkning på en eller annen måte vil finne sted under intervjuprosessen slik den hermeneutiske tilnærmingen hevder (Malterud, 2017). Vi fortolket informasjonen vi fikk under intervjuene og stilte oppfølgingsspørsmål vi tolket som relevante underveis.

Under analyseprosessen benyttet vi en hermeneutisk-fenomenologisk analysemetode. Vi forsøkte å bygge bro mellom rådata og resultatene ved å fortolke og sammenfatte svarene fra informantene (Malterud, 2017). Selv om fenomenologien slik vi ser det, veier tyngst under vår analyse, er hermeneutikken likevel fremtredende ved at vi mener det vil være umulig å utelate fortolkning. Den hermeneutiske spiral illustrerer hvordan vi sammen reflekterer rundt et tema for deretter å justere og gjenskape virkeligheten (Kvale og Brinkmann, 2015). Når vi skal forstå et fenomen bruker vi kunnskapen vi har fra tidligere (forforståelse) til å fortolke fenomenet. For å utvikle forståelsen av fenomenet grundigere, brukes vår forforståelse til å tolke på nytt (Kvale og Brinkmann, 2015). Nedenfor er den hermeneutiske spiralen illustrert ved hjelp av en figur.

Ved at vi brøyt datamaterialet opp i meningsenheter og senere satt den sammen igjen for å sammenfatte betydningen, har vi fortolket teksten underveis i tråd med den



hermeneutiske spiral. I følge Thagaard (2018) kan tolkningen av intervjuetekster ses på som en dialog mellom forskeren og teksten, hvor forskeren er ute etter meningen i teksten noe vi også etterstrebet i vår analyse.

Vår tolkning av informantenes beskrivelser og valg av hermeneutisk-fenomenologisk metode har hatt betydning for hele oppgaven både når det kommer til datainnsamling, analyse, valg av teori og hvordan oppgaven til slutt ser ut i sin helhet. Det er likevel viktig å presisere at hermeneutikk og fenomenologi som vitenskapsidealer strekker seg langt bredere og dypere enn en analysemetode (Kvale og Brinkmann, 2015).

Figur 5: <https://estudie.no/den-hermeneutiske-spiral/>

## 4.2 Utvalg og rekruttering

Etter samtale med sped- og småbarnsavdelingen ved ABUP kom vi frem til at barneverntjenesten var den rette instansen til å rekruttere og kontakte informanter for oss, da barneverntjenesten har det overordnede ansvaret for plasseringen av fosterbarna. Vi utformet et informasjonsskriv med samtykke og informasjon om prosjektet. Vi fikk tillatelse og kontaktinformasjon fra barneverntjenesten slik at vi kunne kontakte informantene som ønsket det pr. telefon. Vi sendte deretter informasjonsskrivet på mail og avtale møtetidspunkt og sted med informantene.

Det ble gjennomført semistrukturerte dybdeintervju av seks fosterforeldre hvor to av fosterforeldrene var i samme familie, altså 5 fosterfamilier. Dybdeintervju ble valgt på bakgrunn av at temaene informantene ble spurt om kunne være sårbare temaer og vi hadde ønske om å gå i dybden av disse. I følge Malterud (2017) vil man kunne ivareta informantens anonymitet på best mulig måte ved å benytte individuelle dybdeintervju, noe vi hadde mål om å etterstrebe i vårt forskningsprosjekt.

På bakgrunn av begrensninger på masteroppgavens omfang og tidsperspektiv valgte vi å intervju kun seks fosterforeldre. Dette til tross for at Kvale og Brinkmann (2015) hevder at det ofte er normalt med 10-15 intervjuer i vanlige intervjuundersøkelser. Vi ser at vi ideelt sett burde gjennomført flere intervjuer for å oppfylle loven om fallende utbytte, som Kvale og Brinkmann (2015) bruker som uttrykk. «Loven om fallende utbytte» beskrives som at informantene på et tidspunkt vil tilføye stadig mindre kunnskap til studien, og intervju av ytterligere informanter kan vurderes som ikke nødvendig. I følge Malterud (2017) er metning oppnådd når man vurderer at videre datainnsamling ikke vil tilføre ny kunnskap. Det ble ikke mulig for vår oppgave da vi gjennomførte studien i en tidsbegrenset periode og med avgrenset omfang. Fordelen med å gjennomføre få intervjuer er ifølge Kvale og Brinkmann (2015), å ha muligheten for å være grundig og å få mer tid til å forberede og analysere intervjuene. Dersom man kan presentere et rikt resultatavsnitt med historier som er troverdige og som kan gjøre en forskjell, mener Malterud (2017) at utvalget har vært tilfredsstillende.

Vi har valgt ut informanter ut fra variasjon i alder og kjønn innen et begrenset geografisk område da prosjektet kun har vært prøvd ut i et få antall kommuner. Vi har brukt et strategisk utvalg i vår studie som ifølge Thagaard (2018) innebærer at man velger ut informanter som har kunnskap om det fenomenet som forskes på. Det ble valgt ut informanter som basert på vår forforståelse skulle ha erfaring med fenomenet vi ønsket å få et mer nyansert bilde av. Inkluderingskriteriene var at informantene har eller hadde hatt fosterbarn og gjennomført veiledning hos ABUP i løpet av den perioden prosjektet har vært i gang.

#### 4.3 Intervjuguiden og bruken av den

Vi benyttet et semistrukturert dybdeintervju hvor man ifølge Kvale og Brinkmann (2015) benytter åpne spørsmål som er forhåndsbestemt, samt noen oppfølgingsspørsmål som blir formet etter hva informanten svarer underveis i intervjuet. På den måten fikk vi som forskere styre temaet, samtidig som det var informanten som var i fokus. Vi forsøkte å ha problemstillingen i bakhodet slik at oppfølgingsspørsmålene ble rettet mot den.

Vi startet møtet med en uformell samtale hvor vi presenterte oss selv og informerte litt om prosjektet. Deretter startet vi intervjuet med overgangsspørsmål og avsluttet med hoveddelen som var nøkkelspørsmålene. Oppfølgingsspørsmål ble stilt underveis og mot slutten av intervjuet. Vårt formål var å stille spørsmål som fikk frem konkrete og utfyllende svar, noe som ifølge Thagaard (2018) er nødvendig for at intervjuet skal ha en god kvalitet. Mot slutten av intervjuet ble informantene spurt om det var noe de ønsket å tilføye som ikke var blitt spurt om. Dette var for å få med informasjon og temaer vi eventuelt ikke hadde tenkt på og som ikke ble fanget opp av spørsmålene vi stilte. Et eksempel på hovedspørsmål vi brukte var: «Det du fikk veiledning på, har det noen betydning for deg i dag, og på hvilken måte?». Eksempel på oppfølgingsspørsmål var: «Har du et eksempel på det?». Se ellers vedlegg 4 for å se intervjuguiden i sin helhet.

Under det første intervjuet ble det naturlig at et av oppfølgingsspørsmålene dreide seg om barneverntjenesten sin rolle, noe som førte til at dette spørsmålet ble stilt til samtlige av informantene. Med semistrukturert form på intervjuet, hadde vi anledning til å endre på intervjuguiden og legge til spørsmålet. Det kan tenkes at det hadde vært vanskeligere å gjøre dersom det var blitt lagt opp til en mer rigid intervjuform.

#### 4.4 Datainnsamling

Intervjuene ble gjennomført fra august til oktober 2018. Vi la vekt på å etablere god kontakt med informantene slik at det skulle bli enklere for dem å gi utfyllende svar om de ulike temaene, noe som blir sterkt anbefalt ved kvalitative intervjuer av Thagaard (2018). Etablering av god kontakt ble etterstrebet under telefonsamtaler, kontakt via e-post og under den uformelle samtalen ved intervjuet ved at vi gav så mye informasjon om prosjektet som mulig og informerte om at de måtte si ifra om det var noe de lurte på underveis. Vi la til rette for gjennomføring av intervjuene der informanten selv ønsket det. Ett av intervjuene ble gjennomført hjemme hos informanten selv, ett på møterom på UiA, tre på informantenes arbeidssted og ett hjemme hos en av oss. Tidsrammen var satt til ca. en og en halv time, men samtlige intervjuer hadde varighet på i underkant av én time. Det ble benyttet båndopptaker under intervjuene.

Vår opplevelse var at informantene stort sett var svært meddelsomme og trygge i situasjonen. Praten gikk lett og det ble ikke nødvendig å stille mange oppfølgings spørsmål. Vi var oppmerksom på at vi som forskere kunne påvirke informantenes måte å snakke om sin livssituasjon på, slik Thagaard (2018) hevder, og prøvde derfor å ha et åpent kroppsspråk og blikkontakt. Å gjennomføre intervjuene var en læringsprosess for oss og vi merket at vi ble tryggere underveis. Det er ifølge Thagaard (2018) særlig viktig å gi uttrykk for støtte og sympati i de situasjonene hvor det snakkes om vanskelige og utfordrende temaer. I ett tilfelle valgte vi å avbryte intervjuet ved å stoppe båndopptakeren i noen minutter på grunn av følelsesmessige reaksjoner hos informanten. Vi startet intervjuet igjen da vi hadde snakket gjennom de følelsesmessige utfordringene som oppstod. Vi startet opp igjen etter ønske fra informanten. Det ble tilbudt oppfølgings samtale i ettertid, men det ble ikke ytret noe ønske om det. Vi opplevde at vi fikk god kontakt med samtlige informanter og forsøkte å opprette en trygg ramme for intervjuene. Målet var at de i møte med oss skulle føle seg sett, hørt og respektert. Men også få en følelse av å være til nytte for andre ved å dele av sine erfaringer.

Under de enkelte intervjuene byttet vi på hvem som ledet intervjuet og hvem som observerte og tok eventuelle notater. Underveis etterstrebet vi at den som ledet intervjuet stilte spørsmålene. Den som observerte kunne også komme med oppfølgings spørsmål dersom noe var uklart eller ønsket et mer utfyllende svar. Vi var opptatt av at oppfølgings spørsmålene fra observatøren ikke skulle forstyrre intervjuet, slik at vi hadde øyekontakt på passende steder underveis i intervjuet for å sjekke om observatøren hadde behov for å spørre om noe. På slutten av intervjuet snakket vi sammen for å sjekke om den andre hadde noen ubesvarte spørsmål som det ikke fantes anledning til å spørre om tidligere i intervjuet.

#### 4.5 Transkribering og analyse

Ifølge Kvale og Brinkmann (2015) starter analysen allerede når intervjuene transkriberes fra tale til tekst og med bakgrunn i dette etterstrebet vi at transkriberingen ble gjennomført så raskt som mulig etter gjennomført intervju. Vi transkriberte teksten ordrett etter det informanten sa, men var likevel tvungen til å endre på stedsnavn, yrke, pronomener, navn osv. slik at informanten ikke skulle være gjenkjennbar. De transkriberte tekstene ble

gjennomgått gjentatte ganger for å sørge for at intervjuene ble tilstrekkelig anonymisert. Det ble totalt 70 sider med transkribert tekst.

I analysearbeidet har vi benyttet systematisk tekstkondensering (STC) som er en analysemetode tilpasset til tematisk tverrgående analyse av kvalitativt forskningsmateriale (Malterud, 2017). Den er inspirert av Giorgis fenomenologiske analyse og vi vil anvende den slik den blir tolket av Malterud (2017). I analysen skal det lages sammenheng mellom rådata og resultater ved at datamaterialet blir fortolket og sammenfattet slik at informantenes stemmer blir løftet frem via analysearbeidet (Malterud, 2017). Bruk av STC er en måte å få god oversikt over og organisert rådataene på. Ifølge Malterud (2017) er STC utviklet med tanke på at nybegynnere skal få en enkel innføring i hvordan analyseprosessen kan foregå. Metoden er delt inn i fire ulike trinn som beskriver analyseprosessen systematisk for å komme frem til funnene på en ryddig og oversiktlig måte. De fire trinnene er følgende:

- 1) få et helhetsinntrykk
- 2) å identifisere meningsbærende enheter til koder
- 3) å gå fra kode til abstrahert meningsinnhold
- 4) å sammenfatte betydningen av dette (Malterud, 2017).

### **Analysens fire trinn**

Studien er forsøkt utformet så transparent som mulig, slik at leseren kan få oversikt over hvordan funnene har kommet til syne. Nedenfor beskrives det hvordan analysen er gjennomført.

#### **1. Å få et helhetsinntrykk:**

Vi leste gjennom hele den transkriberte teksten flere ganger for å få et helhetsbilde på hva materialets innhold handlet om (Malterud, 2017). I denne delen av analyseprosessen så vi etter kategorier som utmerket seg i materialet slik Malterud (2017) beskriver, samtidig som vi forsøkte å sette vår forforståelse til side og hadde problemstillingen i bakhodet. Vi valgte å lese materialet hver for oss for å se om vi kom frem til de samme kategoriene. I forkant av analyseprosessen valgte vi at en av oss hadde lest en del om tidligere forskning og en av oss

avventet dette for å se om dette ville føre til at vi tolket og analyserte datamaterialet forskjellig. Det viste seg at vi hadde mange likhetstrekk, men noe ulik formulering på setninger som beskrev de samme temaene. Noen av temaene som viste seg var at ABUP var en god støttespiller, at de fleste hadde hatt COS- og videoveiledning og at ABUP avsluttet veiledningen før fosterforeldrene var klar for det. Dette gjorde vi helt konkret ved å notere stikkord på et ark underveis når vi leste igjennom materialet.

## **2. Å identifisere meningsbærende enheter til koder:**

Etter å ha sett på materialet med fugleperspektiv satt vi oss sammen og så på de ulike kategoriene vi hadde kommet frem til. Vi drøftet hvordan disse kunne belyse vår problemstilling og forsøkte å komme frem til så få hovedkategorier som mulig, som dannet grunnlaget for det Malterud (2017) kaller for kodegrupper. Vi valgte å skrive ut de transkriberte tekstene for så å streke over med forskjellige farger på de ulike kodegruppene. Dette gjorde vi for å undersøke om kategoriene vi hadde kommet frem til var relevante opp mot problemstillingen.

Deretter delte vi alt av datamaterialet opp i meningsenheter og vi hadde da hovedkategoriene i bakhodet underveis. Dette gjøres ifølge Malterud (2017) for å kunne skille relevant tekst fra irrelevant tekst. En av ulempene ved å dele teksten opp i deler er at den blir løsrevet fra den helheten den en gang var i og informantenes forståelse kan få en mindre fremtredende plass (Thagaard, 2018). Informantene kan få forståelsen av at det de gav uttrykk for under intervjuet ikke blir presentert i den ferdige teksten som prosjektet resulterer i (Thagaard, 2018).

Vi benyttet Nvivo som hjelpeverktøy for å organisere til meningsenheter. Thagaard (2018) hevder at det kan være særlig nyttig å benytte program for å sortere dataene dersom man jobber i team med et prosjekt. På denne måten sjekket vi om hver av oss tolket dataene på samme måte. Selv om programvare som Nvivo kan være et viktig hjelpemiddel, var vi oppmerksomme på at det ikke kunne erstatte den innsikten og refleksjonene vi selv hadde over dataenes meningsinnhold.

Da vi var ferdig med å organisere meningsenhetene satt vi igjen med ni kategorier eller subkoder. Malterud (2017) kaller hovedkategoriene for koder og de mindre gruppene

eller kategoriene for subkoder. Vi gikk i motsatt rekkefølge enn det Malterud (2017) beskriver, ved at vi gikk fra ni subgrupper som vi deretter sorterte sammen til tre hovedkategorier senere i analysen. Malterud (2017) derimot anbefaler å gå fra et antall få subkoder til flere hovedgrupper eller koder.

Problemstillingen vår var med på å begrense datamengden ved at den var avgrensende og kun spurte etter opplevelser og erfaringer ved veiledningen gitt av ABUP. Det var deler av teksten som ikke fikk betydning når det kom til å svare på problemstillingen og det ble kategorisert som «ikke-data». På dette tidspunktet følte vi at vi hadde kommet frem til resultater som svarte på vår problemstilling, men ifølge Malterud (2017) var ikke dette resultater, og det var fortsatt flere ledd igjen av analyseprosessen.

### **3. Å gå fra kode til abstrahert meningsinnhold:**

I dette trinnet sorterte vi subkodene inn i tre kodegrupper/hovedkategorier som ble; «Ny og økt kunnskap», «Trygt med ABUP og deres kompetanse» og «Mangelfull informasjon og brukermedvirkning».

Vi laget kondensat som er et sitat for hver av subgruppene og dette er ifølge Malterud (2017) et kriterium for å kunne kalle fremgangsmåten for STC. For å komme frem til kondensat som passet, tok vi de meningsbærende enhetene innenfor hver subgruppe og formulerte til kunstige sitater i jeg-form. Malterud (2017) påpeker at kondensatet skal gjenfortelle det som befinner seg i hver enkelt av subgruppene med tydelige spor av informantene og med begreper fra de meningsbærende enhetene.

### **4. Å sammenfatte betydningen av dette:**

I siste del av analysen forsøkte vi å samle sammen arbeidet vårt og sette det sammen til en ny helhet. Dette gjorde vi ved å lage en analytisk tekst skrevet i tredje person til hver av sub- og kodegruppene, ved hjelp av å bruke uttrykk fra de meningsbærende enhetene. I tillegg tok vi



med sitat som vi mente representerte og utdypet våre hovedfunn. I følge Malerud (2017) er det viktig at sammenfatningen formidles på en måte som er lojal ovenfor informantene og som gjør at leseren får innsikt og tillit. Samtidig må vi som forskere ta ansvar for vår rolle som fortolker. Vi har forsøkt til det ytterste å ta hensyn til dette og har presentert funnene våre under punkt 5.0.

## 4.6 Metodekritikk

Forskningens kvalitet baseres på validitet, reliabilitet og overførbarhet. Nedenfor gjør vi rede for og reflektere over hva vi kunne gjort annerledes og hva vi har gjort for å ivareta dette på best mulig måte. Vi vil også gjøre rede for forskerrollen og vår forforståelse.

### 4.6.1 Validitet, reliabilitet og overførbarhet

Studiens validitet knyttes opp mot hvorvidt metoden man har valgt egner seg for å finne det som skal undersøkes. Kvale og Brinkmann (2015) hevder at man ved å stille spørsmål om relevans gjennom alle ledd i forskningsprosessen, vil kunne styrke studiens gyldighet.

Kvalitativ metode ble valgt på bakgrunn av vår problemstilling, slik også Malterud (2017) anbefaler at man gjør. Fenomenet vi ønsket å vite mer om kunne oppleves vanskelig å snakke om for informantene, derfor valgte vi individuelle dybdeintervju fremfor gruppeintervju. På den måten kunne vi styre intervjuet til en viss grad og få svar som ville besvare problemstillingen, selv om vi kanskje ville fått noen andre svar dersom vi hadde valgt en annen type intervjuform.

Det var barneverntjenesten som kontaktet informantene i vårt prosjekt. I og med at ABUP og barneverntjenesten samarbeider rundt fosterfamiliene, vil det være naturlig å tro at barnevernstjenestene kontaktet de fosterforeldre som de kunne tenke hadde positive opplevelser av veiledningen. Det kan også tenkes at fosterfamilier som har negative erfaringer kan ha takket nei til å la seg intervju. Vi vurderer at utvalget vårt kan ha påvirket resultatene i denne studien.

Vi har forsøkt å gjøre forskningsprosessen og analysemetoden så transparent som mulig, noe som ifølge Malterud (2017) er med på å styrke reliabiliteten. Dette vil bidra til at en utenforstående vil kunne vurdere forskningsprosessen steg for steg. I følge Malterud (2017) innebærer reliabilitet at det skal være mulig for en annen forsker som bruker den samme metoden og komme frem til samme resultat. Selv om vi har forsøkt å etterstrebe transparens vil vår teoretiske bakgrunn og tolkning være annerledes enn hos en annen forsker, så trolig ville det resultere i et noe annerledes resultat. Det at vi har vært to forskere sammen i denne prosessen er med på å styrke reliabiliteten.

Denne studien bygger på seks informanternes subjektive opplevelser og erfaringer og kan ikke generaliseres til andre i lignende situasjon. I kvalitativ forskning vil ofte temaer som tas opp være interessante i seg selv, og da er ikke generalisering viktig (Hammersley og Atkinson, 2012).

#### 4.6.2 Forskningsetiske overveielser og utfordringer

Studien ble søkt og godkjent av Fakultetets etikkomité (FEK) og Norsk senter for forskningsdata (NSD) (se vedlegg 1 og 4) før vi startet med feltarbeidet og forskningsprosessen. Etiske overveielser bør alltid prege forskers bevissthet gjennom hele forskningsprosessen. Det er ifølge Thagaard (2018) tre grunnprinsipper for å ivareta en forsvarlig forskningspraksis og vi har forsøkt å etterstrebe disse.

Det første grunnprinsippet handler om å innhente *mundlig informert samtykke*. Det ble gjennomført ved frammøte på intervjuet som inneholdt informasjon om forskningsfeltet, formålet med studiet, hvem som får tilgang til informasjonen, hvordan resultatene er tenkt brukt, mulige følger av prosjektet, anonymitet og retten til å bryte dersom de ikke skulle ønske å fortsette. Fosterforeldrene fikk også informasjonsskriv med samtykkeskjema tilsendt på e-post i forkant av intervjuet.

Vi har forsøkt å ta hensyn til *konfidensialitet* som er det andre grunnprinsippet, ved å oppbevare sensitiv informasjon på forsvarlig vis og ved å bruke pseudonymer slik at ikke fosterforeldrene skulle kunne bli gjenkjent under transkriberingen. Et dilemma rundt dette var at vi på den ene siden ønsket å ta hensyn til informantenes anonymitet og på den andre

siden ønsket å tilfredsstill resultatene etter kravene til pålitelighet og etterprøvbarehet. Dette kan ifølge Thagaard (2018) være særlig vanskelig i små miljøer, noe vi har erfart. Grunnet lite miljø hadde vi stort fokus på anonymisering og gjennomførte det både i forhold til kjønn på informanten og fosterbarnet, yrkestittel, stedsnavn og andre identifiserbare opplysninger som dialekt.

Det tredje grunnprinsippet er at forskeren har ansvar for at informanten *ikke tar skade* av å delta i forskningen og at forskeren skal ta vare på informantens integritet gjennom hele prosessen (Thagaard, 2018). Det tok vi hensyn til ved å tilby samtale i ettertid av et intervju hvor det oppsto følelsesmessige reaksjoner fra en av fosterforeldrene.

Et annet etisk dilemma er at den kvalitative forskeren ikke vil vite hva analysen vil føre til og hvilke perspektiver som vil være med på tolkningen av dataene, og derfor vil ikke det informerte samtykket ha mulighet til å fange opp den dynamiske prosessen som tolkningen representerer (Thagaard, 2018).

I følge Thagaard (2018) er det lite å gjøre dersom informantene skulle føle seg provosert av våre tolkninger da de ikke er tilstede under analysen og tolkningen av data. Det er derfor viktig å presentere funnene på en slik måte at informantene føler seg forstått, samtidig som vi har i bakhodet at de ikke skal ta skade av å delta i forskningen.

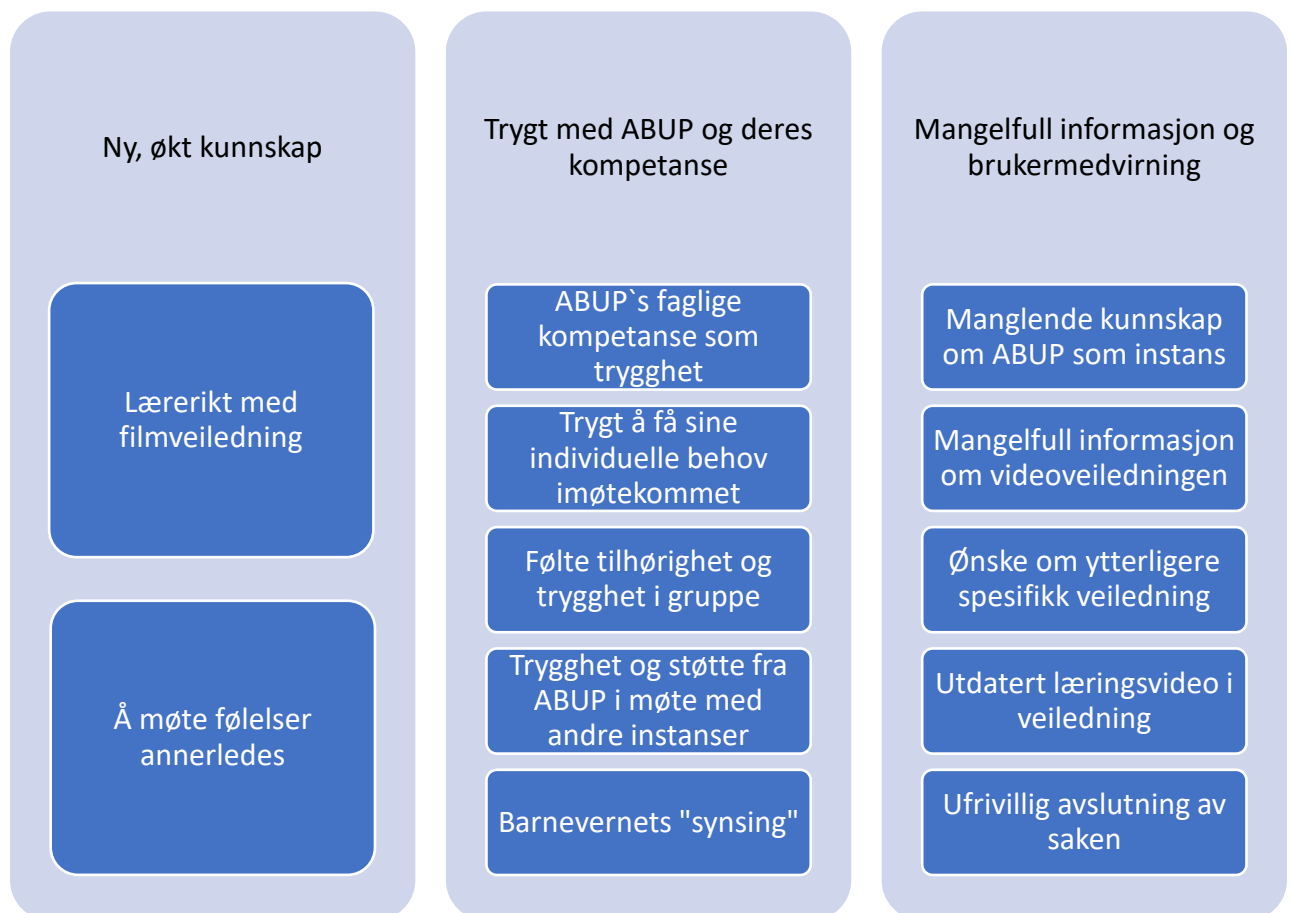
#### 4.6.3 Forskerrollen og egen forståelse

Ingen av oss som har direkte tilknytning til fagmiljøet vi studerer, men en av oss jobber i privat barnevern (bofellesskap) og har sett mange barn som har måttet gjennom gjentatte flyttinger og relasjonsbrudd. Det har bidratt til et ekstra engasjement innen feltet, og utgjør muligens et utgangspunkt for en forståelse innenfra (Malterud, 2017). Dette kan være en styrke ved at man utvikler tolkninger av de fenomenene man forsker på både i relasjon til ny kunnskap men også til egne erfaringer. På den annen side kan det være en svakhet ved at man kan bli mindre åpen for nyanser, fordi vi ser ting mest i lys av egne erfaringer (Malterud, 2017). Wadel (2014) snakker i den forbindelse om kulturblindhet, hvor man tar visse sider ved et fenomen for gitt og man slutter å stille spørsmål fordi de er så selvfølgelig.

For den andre av oss, uten inngående kunnskap i det barnevernfaglige feltet, kan det være vanskelig å forstå en situasjon som er fremmed. Samtidig må man på denne måten utvikle en forståelse av hvordan informantene opplever sin situasjon uten særlig bakgrunnsinformasjon. Vi tenker at det var positivt for studiet at vi hadde forskjellig utgangspunkt i vår forforståelse og at dette kan ha vært med på å styrke de funnene vi kommer frem til i fellesskap.

## 5.0 Presentasjon av funn

Etter gjennomført analyse av innsamlet datamateriale kom vi frem til tre hovedkategorier i funnene våre. Disse er illustrert i figuren under.



Figur 6: Hovedfunn

Den første kategorien «Ny og økt kunnskap» omhandlet kunnskap om barnets følelsesuttrykk, hvordan fosterforeldrene skulle møte behovet og hva barnets uttrykk betydde. Den kunnskapen ble formidlet både gjennom gruppeveiledning og individuell

veiledning. Samtlige fosterforeldre vektla filmveiledningen som spesielt viktig i egen læringsprosess. Fosterforeldrene opplevde tilførsel av ny kunnskap om hvordan barnets følelser kunne møtes, gjennom å benevne følelsene barnet gav uttrykk for.

Den andre hovedkategorien handlet om at fosterforeldrene følte det trygt å ha veiledning fra ABUP og at den faglige kompetansen hos dem var høy. De opplevde veiledningen som lærerik. Fosterforeldrene opplevde at de ble trygget på at utviklingen til barnet var normal og at den jobben som fosterforeldrene gjorde, var kvalitativt god. Fosterforeldre opplevde at saksbehandlere i barnevernet «synset» uten å kunne faglig begrunne avgjørelser og vurderinger, og at det da var trygt å ha med ABUP i faglige diskusjoner.

Den tredje hovedkategorien handlet om at fosterforeldrene opplevde at de hadde fått mangelfull informasjon om instansen ABUP og om veiledningen på forhånd. I tillegg ble det ytret et ønske om økt brukermedvirkning under veiledningen. Fosterforeldrene meldte om at instansen var ukjent for dem på forhånd, og at ytterligere informasjon om både instansen og om veiledningen hadde gjort dem tryggere på hva de kunne forvente seg. Avslutningen av oppfølgingen fra ABUP opplevdes som underkommunisert og avslutningen føltes som et tap for flere av fosterforeldrene. Brukermedvirkningen ble beskrevet som mangelfull på noen områder, hvor fosterforeldrene nevnte helt konkrete forbedringsområder og veiledningsområder.

I det følgende vil hvert hovedtema vil bli presentert i sin helhet med underkategorier som utdypes med sitater fra informantene.

## 5.1 Ny og økt kunnskap.

Denne kategorien inneholder to underkategorier, se figur nr. 6.

### 5.1.1 Lærerikt med filmveiledning

Etter at filmingen var gjennomført var fosterforeldrene på veiledning i etterkant. De kikket på filmen sammen og stoppet den underveis, kom med tilbakemeldinger og pekte på barnets små signaler om både følelser og behov. Samtlige fosterforeldre meldte om at veiledningen i etterkant ikke opplevdes som verken skummelt eller kritiserende, men som en reflekterende og lærerik setting. Flere av fosterforeldrene fortalte om sterke inntrykk av å se fosterbarnets reaksjoner og atferd. Dette var en situasjon som huskes godt og som beskrives som lærerik, oppklarende, trygg og utviklende. En av fosterforeldrene fortalte om dette slik:

*«Og det var jo veldig spesielt. Både for å se selv hvordan du gjør det, og for å se, altså du fikk se barnet, på en måte, litt utenfra da. Og det er jo, det følte jeg jo var, altså sånn veldig god veiledning fordi at du.. du ble litt mer bevisst på hva du gjorde.»*

#### 5.1.2 Å møte følelser annerledes

Fosterforeldrene fortalte om en lærings situasjon som har var nyttig for dem gjennom alle de forskjellige veiledningsmetodene som ble gjennomført hos ABUP. Det meldes om en bredere forståelse av barnets følelsesuttrykk og behov, og hvordan de kunne møte disse på best mulig måte for det aktuelle barnet. COS veiledningen har gitt fosterforeldrene et konkret verktøy som benyttes i hverdagen. Fosterforeldrene refererte gjentatte ganger til sirkelen som COS er basert på når de fortalte om eksempler fra hverdagen. En fosterforelder fortalte om det slik:

*«COS, eh med det innholdet og det resultat som det lærte oss, mye i forhold til hvis barnet var veldig sånn kroppslig og snakket veldig mye, foret vedkommende med leker, gjeninntar kontrollen. Ikke sant: visst jeg bare fører deg med leker nå så kan du ikke gjøre eller si noe ubehagelig mot meg. Så da holder jeg deg i, eller det var jo ja masse sånn som falt på plass. Vi hørte jo at stemmen gikk opp i pitch, holdt på si, i nivå, som gjorde at det var sånn håndfaste symptomer egentlig vi kunne.. og som vi har videreformidlet til både barnehage og skole nå. At når barnet er tilsynelatende stille kan dere merke det på sånn og sånn og sånn, da er barnet egentlig stresset.»*

Flere av foreldrene fortalte også om helt konkrete setninger som de lærte å bruke og så nytten av. Dette omhandlet å benevne følelsen til den andre slik at barnet ble kjent med

sine egne følelser. Denne måten å møte barnet på ble ofte brukt ifølge fosterforeldrene. Flere av dem fortalte at de bruker denne kunnskapen også i andre sammenhenger, både i jobbsammenheng og i møte med andre barn og voksne. Når fosterforeldrene fortalte om dette, opplevdes det som de ble mer ivrige og stemmen ble noe høyere. Vi opplevde dette som et tegn på økt motivasjon hos fosterforeldrene bare ved å prate om disse verktøyene de hadde lært seg. De fortalte at disse setningene faktisk fungerer, at de kan se det både i forhold til barn og voksne. En fosterforelder skildret det slik:

*«Ja, og den har vært nyttig så har vi i forhold til det med å, eh, det var mye i COS snakk om dette med å sette navn på følelsene. Holde barnet i følelsene så det faktisk skulle vite hva det var. Det har vi brukt mye. Eh, «jeg ser at du er lei deg», «jeg forstår at du er lei deg, men likevel må vi sånn», «grunnen til at du er lei deg er på grunn av det», «det, jeg skjønner at du ble lei deg på grunn av det, men vi kan likevel ikke gjøre sånn..», altså ja.»*

## 5.2 Trygt med ABUP og deres kompetanse.

Denne kategorien inneholder fem underkategorier, se figur nr. 6.

### 5.2.1 ABUPS faglige kompetanse som trygghet

Fosterforeldrene meldte om at behandlerne hos ABUP satt med en fagkompetanse som var nyttig for dem. De trakk frem at det var lærerikt å kunne forholde seg til noen som hadde en slik tung fagbakgrunn. Fosterforeldre beskrev at de ble møtt på en trygg og ivaretagende måte i møte med behandlere med høy fagkompetanse. Fosterforeldrene følte seg ikke kritisert, ABUP sin kompetanse ble mer som en trygghet i veiledningen. En fosterforelder fortalte det på denne måten:

*«Så det er jo ikke alltid noe sånne spesielle ting, men visst det plutselig er noen episoder som oppstår så er det godt å ha de da som, på en måte, har fagkunnskapen da, og som kanskje kan gi noen tips og råd og sånn underveis.»*

## 5.2.2 Trygt å få sine individuelle behov imøtekommet

Samtlige fosterforeldre fortalte om en kaotisk oppstart i forhold til at de plutselig fikk ansvaret for et annet barn som de ikke kjente, og måtte samarbeide med barnevernstjenesten. Flere fortalte om mange møtepunkter med ulike instanser og en stressende hverdag. Til tross for det, dro fosterforeldrene til ABUP og opplevde at behandlerne hos ABUP var tilpasningsdyktige. Fosterforeldre fortalte at veiledningen ble skreddersydd etter deres individuelle behov. Noen av fosterforeldrene måtte imidlertid utsette veiledningen da det ble for utfordrende å få tid til det i starten av plasseringen. En av fosterforeldrene fikk ikke til å delta på gruppeveiledning, og en annen fikk til å delta på deler av gruppeveiledningen. Etter fosterforeldrenes ønske la ABUP det opp slik at disse fikk gjennomføre dette individuelt enten hjemme hos fosterhjemmet eller på kontoret hos ABUP. En fosterforelder meldte tilbake til ABUP at det følte utfordrende å gjennomføre gruppeveiledning i en gruppe som bestod av både fosterforeldre og biologiske foreldre. I dette tilfelle, fikk denne fosterforelder på et senere tidspunkt tilbud om gruppeveiledning kun bestående av fosterforeldre. En fosterforelder fortalte det slik:

*«Nei, jeg føler at de er kjempeflinke til å på en måte bare peile seg inn på det vi trenger også utelater de bare ting som, på en måte, vi ikke trenger å ha så mye fokus på. Kanskje i hvert fall i den perioden man er i da. Også justerer de seg inn på det vi trenger da, det har liksom ikke vært noe sånn veldig tydelig, eh, om vi trenger det eller det men de bare tilpasser seg føler jeg da..»*

En annen fosterforelder forklarte hvordan veiledningen ble skreddersydd slik:

*«Så det ble litt mye styr så det måtte vi jeg fikk ikke med meg det siste der, men så kom de hjem til meg da, (navn på behandler i ABUP), en fantastisk dame. Ehh så vi fikk, vi kom vel igjennom til slutt.»*

## 5.2.3 Følte tilhørighet og trygghet i gruppe

Fosterforeldrene fortalte om forskjellige opplevelser og erfaringer fra de forskjellige veiledningsmetodene de gjennomførte. De fosterforeldrene som deltok i COS gruppe



veiledningen trakk frem at de opplevde en følelse av tilhørighet og forståelse i en gruppe som hadde tilnærmet like problemstillinger i samspillet. Gruppen følte trygg, og det var godt å legge til side taushetsplikten og kunne fortelle om de forskjellige utfordringene i hjemmet, diskutere og sammenligne med de andres situasjon. En fosterforelder skildret det slik:

*«og det å høre litt sånne hverdagshistorier fra de andre hvor det blir sånn «ja, det er ikke bare hos oss». Det er ikke bare, ja, det er, så du får både det der faglige påfyllet som vi både liker og trengte, men litt det der som også ungene trenger «du er ikke den eneste», altså sånn, som opplever det sånn. Det er jo, det var jo vel så viktig.»*

#### 5.2.4 Trygghet og støtte fra ABUP i møte med andre instanser

Fosterforeldrene beskrev at ABUP hadde vært en støtte for dem opp mot andre samarbeidspartnere rundt fosterbarnet. ABUP har vært med på forskjellige møter, med for eksempel barnevernstjenesten og skole/barnehage. Der opplevde fosterforeldrene at ABUP sine uttalelser, meninger og vurderinger ble tatt mer alvorlig og ble tungtveiende i veien videre med arbeidet. De opplevde ikke den samme forståelsen når de selv fremla egne vurderinger og meninger, selv om disse var de samme som ABUP vektla opp mot fosterbarnet. Fosterforeldrene trakk frem gjentatte ganger at det har vært trygt å ha støtte fra fagfolk hos ABUP. En fosterforelder fortalte om denne opplevelsen på denne måten:

*«Ja, dersom utviklingen til barnet går veldig sent og, og barnevern.., du kan få et inntrykk av når en sitter på møter av at, kanskje de til og med er litt misfornøyde i barnevernet fordi at det går så tregt og de forventer egentlig noe annet. Hvis du da sitter der som fosterforeldre, og ikke har psykologen til støtte, så føler en seg jo ganske dårlig, ikke sant? Og hvis da psykologen kan sitte og si at «vet du, egentlig så går dette kjempe bra, det går mye bedre enn forventet.» kan psykologen si, ikke sant. Og da kan jo det snu hele holdningen til barnevernet. Men det kan fort bli sånn på et møte når ikke psykologen er der.»*

### 5.2.5 Barnevernets «synsing»

Fosterforeldrene beskrev opplevelser som gikk på at de ikke fant den samme tryggheten i at barnevernstjenesten hadde den faglige kompetansen som ABUP innehadde. Opplevelser som at barnevernstjenesten synset og trakk konklusjoner uten faglig begrunnelse kom frem ved flere anledninger. Fosterforeldrene opplevde at møtepunkter uten ABUP til stede ble mindre faglig preget. Videre opplevde de at barnevernet var en instans som var mer opptatt av å kartlegge informasjon om barnets situasjon, heller enn å inngå i faglige drøftinger rundt hvordan fosterforeldrene kunne forstå barnets uttrykk og fremme barnets utvikling ytterligere. En fosterforelder forklarte det slik:

*“Og det tenker jeg vi opplevde i det pausehullet som vi ikke hadde ABUP. At da var det litt sånn mer synsing, og litt mer da skulle de tenke selv også ble det litt sånne konklusjoner. Det var, det er direkte ubehagelig. Så da blir en nesten litt mistenksom, eller, føler en er satt litt under lupen og at «nå gjør dere kanskje ikke det dere skal gjøre» når det går litt tregt.»*

En annen fosterforelder forklarte forskjellen på ABUP og barneverntjenesten slik:

*«Når jeg gir tilbakemeldinger til hos saksbehandleren vår i barnevernet så er det jo liksom litt om ting barnet kan ha sagt eller gjort hjemme som jeg føler er viktig for ho å vite. Eh, det kan være bare litt sånn hvordan har den siste perioden vært. Eh så kunne jo jeg på en måte ha likt å da tatt med noen av de uttalelsene kanskje til ABUP: «hva kan dette eventuelt bety? Hva kunne jeg ha svart i det øyeblikket?». Altså, kjenne på den, få den faglige tyngden fra den siden mer enn sånn en rapportering da, visst du skjønner.»*

### 5.3 Mangelfull informasjon og brukermedvirkning.

Denne kategorien inneholder fem underkategorier, se figur nr. 6.

### 5.3.1 Manglende kunnskap om ABUP som instans

Fosterforeldrene fortalte at i de fleste tilfellene ble de henvist til ABUP av barnevernstjenesten, med unntak av ett tilfelle hvor fastlegen foretok henvisningen. Det var ett fosterhjem som tidligere hadde hatt kontakt med ABUP i forbindelse med et annet oppdrag fra barnevernstjenesten og var dermed kjent med hva ABUP arbeidet med. De andre fosterforeldrene hadde ingen tidligere erfaringer med instansen på forhånd. Det ble fortalt om manglende og i noen tilfeller uriktig informasjon om ABUP på forhånd fra barnevernstjenesten. Noen av fosterhjemmene forstod det som at det var obligatorisk med behandling hos ABUP da dette var noe som fulgte med det å være fosterhjem. Flere fosterhjem forstod ikke i starten hva ABUP dreide seg om, og noen mente at det var feil å henvise dit, da de ikke så at fosterbarnet hadde problemer med samspillet. En av fosterforeldrene forklarte det slik:

*«..altså, når du får en henvisning sånn i posten, så er det jo sånn at du tenker at det er å en ting du må. Ikke sant, at det er et, ehm, ikke bare et tilbud, men en ting du må. For.. fordi det er.. jah.. for barnets velferd og sånn og, og det var jo vi interessert i og da, det var jo det som var hensikten. Vi gjorde jo det vi kunne for at, for at hun skulle på en måte få de tilbuda hun trengte å. Men jeg visste, visste ekstremt lite, altså, hva Abup var. Det var bare den henvisningen at.. ja.....»*

### 5.3.2 Mangelfull informasjon om videoveiledningen

Fosterforeldrene fortalte om at videoveiledningen i starten kunne føles ekkel og skummel. Dette var en situasjon, fremmedsituasjon, som skulle filmes for deretter vurderes og brukes som veiledningsgrunnlag. Det følte som at deres evne til å være mor eller far ble vurdert av høyt utdannede og kvalifiserte fagfolk. Flere fortalte at de i starten var redde for å gjøre noe feil og hadde et ønske om at de hadde hatt mer informasjon om denne situasjonen på forhånd. Noen av fosterforeldrene opplevde at det var krevende da de ikke visste hvor mye de kunne fortelle barnet på forhånd, og var redde for at de skulle ødelegge videoveiledningen med det de hadde sagt. Da filmingen var gjennomført, følte

fosterforeldrene seg godt ivaretatt og det følte ikke skummelt eller ekkelt lengre.

Fosterforeldrene meldte om at disse skumle følelsene i starten, nok kunne vært motvirket ved at informasjonen i forkant hadde vært mer omfattende og forklarende. En fosterforelder forklarte manglende forberedelse slik:

*«Og jeg følte jo egentlig at barnet trengte og forberedes så mye som mulig på alt også turte jeg ikke å gjøre det for jeg var redd for å ødelegge den situasjonen».*

En annen forklarte usikkerhetsfølelsen slik:

*«Så det var nok noe av det første som jeg husker da jeg var ferdig der at, dette her var litt sånn ekkelt i forhold til «ødela jeg noe nå», «gjorde jeg noe feil», ehh ja»*

### 5.3.3 Ønske om ytterligere spesifikk veiledning

Når fosterforeldrene fikk spørsmål om hva som kunne vært annerledes eller om det var noe de savnet, kom det frem at de kunne ønsket seg enda mer tilpasset veiledning opp mot sin egen situasjon. Dette for å kunne yte enda bedre hjelp og støtte til fosterbarnet. I denne sammenheng kom det frem at det hadde vært ønskelig med noe veiledning som handlet om barnets flerkulturelle side. Det ble nevnt blant annet usikkerhet rundt hvilken atferd som kunne forklares i deres flerkulturelle bakgrunn, og hvilken atferd som kunne forklares med bakgrunn i oppvekst i omsorgssvikt. Fosterforeldre meldte om konkret ønske i forhold til hvordan de kunne løse problemstillinger knyttet til kulturelle forskjeller og hvordan de kunne medvirke til at barnet utviklet en identitet som ble trygg på sin flerkulturelle bakgrunn. Det ble også trukket frem at de savnet veiledning på hvordan man best balanserte hverdagen i fosterhjem som omfattet barn med stort aldersspenn. En fosterforelder forklarte problematikken mellom to barn med stort aldersspenn slik:

*«Men da hadde vi en ungdom og et barn.. det er to forskjellige, eh, verdener. Der følte vi oss litt, eh, det var, det var veldig tøft.. å klare å.. balansere det..»*

En fosterforelder skildret utfordringer knyttet til kulturforskjeller slik:

*«Hvordan påvirker da at hun ikke kan snakke en vanlig samtale med, sin biologiske mor. Ikke sant. Du kan ikke utt.. altså, for mor snakker ikke flytende norsk. Så det, eh, det å være eh, det er jo fler og fler av de også, som ikke etnisk norske som er fosterbarn. Det å være flerkulturell, rett og slett. Det er jo det hun på en måte er, selv om hun fungerer som en... tilsynelatende.. som et etnisk norsk.. barn.. Så har hun den andre delen i seg, tenker jeg. Når kommer det frem og hva skal vi gjøre, jeg kan ikke lære hennes morsmål. Jeg har ikke mulighet til å lære meg et sånt språk. Er det viktig for hun, er det ikke viktig for hun.. ja....»*

#### 5.3.4 Utdatert læringsvideo i veiledning

Fosterforeldrene fortalte at de generelle lærings-filmene som ble brukt under COS veiledningen var både utdaterte, engelsktalende kun med spedbarn eller veldig små barn. De fortalte at behandleren fra ABUP stoppet filmen og forklarte underveis, slik at det ble forståelig og lærerikt for dem. Likevel ble det nevnt av flere fosterforeldre at disse filmene med fordel burde vært oppdatert. Fosterforeldrene opplevde at filmens innhold kunne relateres til egen situasjon, men at det hadde vært enklere og mer interessant om filmene hadde fulgt barnets alder, altså at det hadde funnet samme type filmer med barn i forskjellig alder. På den måten kunne man valgt ut hvilken film man viste skreddersydd til sitt eget fosterbarns alder. Det ble også drøftet frem et ønske om et mer langvarig tilbud om veiledning som fulgte barnets utvikling og alder, som vist i dette sitatet:

*«I forhold til hva gjør barnet egentlig her og sånn at vi kunne fått mer veiledning på mer sånn aldersrelatert. At kanskje, visst en hadde fosterbarn som var seks-syv så var det en problematikk og når du blir ti så er det en annen, og tretten.. Sånn at det kunne vært en form for årshjul på en måte. Eh et sånt fast hjul for det er, som sagt, ganske lik problematikk syntes jeg i alle fall for de der traumbarna da fosterbarna. De fleste har det vel litt traumatisk fosterbarn da men det er i alle fall mange som er ganske like, det er i alle fall min erfaring. Eh, så det tenker jeg.»*

#### 5.3.5 Ufrivillig avslutning av saken

Samtlige fosterforeldre uttrykte at de ikke ønsket at saken skulle avsluttes hos ABUP og noen av dem opplevde at de ikke var informert godt nok om at ABUP planla avslutning. Tilsammen 4 av fosterforeldrene meldte at de hadde gjenåpnet saken igjen hos ABUP på tidspunktet hvor vi gjennomførte intervjuene. En av fosterforeldrene forklarte det slik:

*«Ja det ble avsluttet den gangen og det var litt sånn at, eh, vi kunne kanskje ha protestert mer men det var liksom.. Hovedgrunnen var nok at jeg ikke var forberedt på å argumentere for min egen sak, for jeg var ikke klar over at det var et potensielt avslutningsmøte. Så det var nok.. Men som sagt jeg kan ikke påstå at det ikke har blitt fortalt til oss, for det kan det jo ha glippet for oss begge, men det gikk opp for oss når vi satt i det møtet da».*

## 6.0 Diskusjon

De tre hovedfunnene vi har kommet frem til, inneholder underpunkter. Vi vil i det følgende diskutere hovedfunnene og legge vekt på de underkategoriene som vi synes er de mest interessante for fagfeltet.

### 6.1 Ny, økt kunnskap

Ny og økt kunnskap inneholder to underkategorier. I denne kategorien var det mest interessante at fosterforeldrene fortalte at de gjennom veiledning med ABUP opplevde en bredere forståelse av barnets følelsesuttrykk. Gjennom den nye forståelsen fortalte de at de begynte å møte barnet på en litt annerledes måte, som de så at barnet responderte noe mer adekvat på. Flere av fosterforeldrene fortalte om helt konkrete verktøy, i form av setninger, som de lærte seg å bruke. Setningene handlet om å benevne følelsen til barnet, slik at barnet ble kjent med sine egne følelser. De fortalte at de hadde opplevd gjentatte ganger at setningene faktisk fungerte regulerende. Ifølge Bath (2015) er følelsesregulering av barnet en av de viktigste poengene innen traume bevisst omsorg (TBO) for å hjelpe barnets utvikling, forståelse og fungering.

Fosterforeldrene fortalte videre at det ble lettere å stå i utfordringer når de hadde en forståelse av hva som lå bak og at de mintes tilbake til den faglige veiledningen. Dette i likhet med Pieper og Pieper (2004) sin studie som kom frem til at veiledning gjorde det lettere å forstå sammenhengen mellom tidligere opplevelser og nåværende atferd. De mente at fosterforeldrene trengte veiledning for å få en bedre forståelse av barnets atferd, for å på den måten bli motivert for å gjøre et endringsarbeid (Pieper og Pieper, 2004). Ut ifra resultatene, både fra tidligere forskning og fra vår studie, tenker vi at det vil være nyttig for fosterforeldre med veiledning av spesialisthelsetjenesten. Dette fordi fosterbarn ofte har atferds- og følelsesmessige utfordringer som kan oppleves som forvirrende for omverden. Som også Bateson (1972) er opptatt av, handler god kommunikasjon og relasjon om å forstå den andre bedre for å kunne respondere på en mer riktig måte.

Fosterforeldrene trakk frem at det faglige påfyllet var positivt da de kunne relatere dette opp mot egne erfaringer med fosterbarnet. ABUP presenterte noen begreper under veiledningen og brukte metaforer som fosterforeldrene beskrev som nyttige, beskrivende og som gjorde det enklere å relatere daglige utfordringer opp mot faget.

En fostermor refererte til en metafor om å fylle på «koppen» til barnet med omsorg og trygghet, for at barnet skulle kunne utforske verden videre. Denne metaforen henger sammen med figur 2, hvor vi ser et bilde av COS-sirkelen som viser barnets behov i utforskesatsferd. Fostermor formidlet at hun ikke var klar over at barnet trengte å «fylle koppen» så ofte som den gjorde, for å fremme utvikling og utforskning. Fostermoren fortalte at hun fortsatt brukte metaforen som hjelp i hverdagen med å tolke hvor i trygghetssirkelen barnet befant seg og dermed hvilken type respons barnet hadde behov for. Dette samsvarer med tilknytningsteorien, hvor det er viktig å gi respons på barnets behov, for at barnet skal kunne utvikle seg på best mulig måte (Bowlby, 2005). Responsen barnet får, er med på å forme barnets måte å tolke verden på (Bowlby, 2005). Jo flere positive opplevelser barnet får, jo bedre blir barnet til å tolke omverden positivt. Det ville vært nyttig for barnet dersom fosterforeldrene gav en respons som var mest mulig rett i forhold til det behovet barnet hadde for at barnet skulle oppleve en utviklingsfremmende hverdag. Vi mener det kunne vært viktig med veiledningen som en viktig del av kompetanseutviklingen til fostermoren i dette tilfelle. Flere av fosterforeldrene viste til den samme bruken av metaforer og uttrykk som ble brukt i hverdagen. Disse ble brukt som en påminnelse om det faglige innholdet, i tillegg til å gjøre barnets uttrykk mer forståelig. Dette fortalte fosterforeldrene var med på å regulere

barnet på en mer effektiv måte enn tidligere. På bakgrunn av det, tenker vi at veiledningen har vært både nyttig og viktig, da denne faktisk har en positiv effekt i det daglige.

Det problematiske med fosterbarn som er oppvokst med vonde opplevelser fra tidlig i livet, er at de gjerne har avvikende måter å vise sine behov på. Dette ser vi fra tidligere forskning hvor blant annet Schilling et al. (2015) har funnet at fosterbarn ofte har utydelige måter å melde sine behov på, og at behovet ofte misforstås av omsorgspersonene rundt barnet. Schilling et al. (2015) trekker i sin forskning frem sammenhengen mellom negative hendelser tidlig i livet og utviklingen av kroniske psykiske, utviklings- og følelsesmessige forstyrrelser senere i livet. Disse studiene underbygger viktigheten av at fosterforeldrene får nok kunnskap om hvordan respondere på fosterbarnets behov på mest mulig utviklingsfremmende måte.

Videre fortalte fosterforeldrene at videoveiledningen var en oppklarende, utviklende og lærerik erfaring. De fortalte at de reflekterte over små signaler barnet gav i forhold til følelser og behov. I forskningsprosjektet til Rhodes et al. (2001) kom det frem at problemer i samspillet mellom fosterbarnet og biologiske barn er en av de viktigste faktorene som øker sjansen for ikke-planlagte relasjonsbrudd med fosterhjemmet. Det viser at samspillproblemer i fosterfamilien er viktig å ha fokus på. Samspillet ser ut til å styrkes ved hjelp av videoveiledning gitt av ABUP ved at fosterforeldrene ble mer bevisst over hva de selv gjorde i ulike situasjoner rundt barnet. Vi ser også i studien til Mosuro et al. (2014) at det kom frem at fosterforeldrene utviklet økt bevissthet rundt psykisk helse ved bruk av kompetanseprogram etterfulgt av rollespill. Selv om dette ikke er direkte videoveiledning, så er veiledning av samspill en fellesfaktor her som er med på å øke sjansen for at fosterforeldrene øker sin forståelse av samspill og viktigheten av respons. I likhet med videoveiledning brukes filialterapi for å veilede under leksituasjon mellom foreldre og barn. Ifølge Capps (2012) er det å bidra til at fosterforeldrene lettere kan forstå barnets uttrykk og bli mer sensitive overfor barnets følelsesmessige behov med på å styrke relasjonen i fosterhjemmet. Tilknytningsteorien er relevant for forståelsen for hvordan fosterforeldrene møter barnets følelser. Bowlby (2005) hevder at måten foreldrene møter barnet sitt på, altså hva slags reaksjoner barnet får på sine behov, vil påvirke hvordan barnet opplever verden. Vi ser det derfor som viktig at fosterforeldrene burde blitt mer bevisst rundt samspillet dem imellom samt hvordan de på best mulig måte kunne møtt barnets signaler og behov. Vi forstår det som at videoveiledningen har hatt en avgjørende rolle i utviklingen av kunnskapsforståelsen



til fosterforeldrene. Flere husker filmingen godt og kan fortelle detaljer fra veiledningen som har gitt en økt forståelse. Flere fosterforeldre kunne fortelle om signaler de tidligere tolket som normalt, som de etter videoveiledningen tolket annerledes. Disse signalene ble på grunnlag av det møtt mer sensitivt inntonet etter videoveiledningen. Dette støtter opp om Bateson (1972) sin teori som beskriver at økt forståelse for barnets tolkning av verden, vil føre til færre misforståelser. Vi tenker at dette er en del av veiledningen som har vært med på å gjøre barnets hverdag til en mer utviklingsfremmende hverdag.

## 6.2 Trygt med ABUP og deres kompetanse

Hovedkategorien som omhandler tryggheten rundt ABUP sin fagkompetanse inneholder fem underkategorier. Vi trekker frem noen av elementene i dette hovedpunktet for å kunne belyse de mest interessante sidene av funnet.

Det funnet som nok er mest interessant for fagfeltet er at barnevernets oppfølging av fosterhjemmet ved flere anledninger ble referert til som «synsing» uten faglige argumenter eller mulighet for refleksjoner. Flere fosterforeldre fortalte at barnevernet sin rolle var å samle inn fakta om hverdagen og utviklingen. Fosterforeldrene opplevde at det var liten mulighet til å faglig reflektere over barnets atferd. Disse problemstillingene ble av den grunn tatt opp i veiledning med ABUP. Fosterforeldrene fortalte at veiledningen var en arena hvor de kunne utforske grunner til barnets atferd og dermed hvilke alternativer de hadde til å respondere på atferden. Rhodes et al., (2001) viste i sin forskning at det å bli hørt og mengden hjelp hadde påvirkning på fosterforeldrenes engasjement til å fortsette å være fosterforeldre. Kompetansen til barnevernet er flere ganger diskutert i Norges spesialtidsskrift, Fontene. For eksempel skriver Oterholm (2016) at det viktigste er at barnevernets ansatte holder seg faglig oppdatert og er åpne for kritisk refleksjon av egen praksis. Dette problematiseres ofte opp mot tidspress i det daglige. Tidspress har vært mye omtalt, og blant annet Skauge (2013) viser til at arbeidstiden i barnevernet kan være styrt av at det blir flere oppgaver å gjennomføre uten at noe av arbeidstiden blir fristilt til det. Det kan tenkes at tidspress har gjort til at barnevernet var mer opptatt av fakta i saken, enn å bruke tid på å reflektere og undre seg sammen med fosterforeldrene. Dette kan forstås som dårlig mentaliseringsevne fra barnevernets side. Mentalisering søker å fremme forståelsen ved å

være nysgjerrig, undrende og utforske den andres opplevelser (Skårderud og Sommerfeldt, 2008). På den andre siden kan det tenkes at barnevernstjenesten opplevde at reflekterende og undrene samtaler var en oppgave de hadde gitt videre til ABUP når de ble koblet inn i sakene. Uansett hva som ligger bak, tenker vi at det er viktig å få frem dette da fosterforeldrene hadde tydelige opplevelser av barnevernstjenesten som lite faglig reflekterende i deres kontaktpunkter.

Videre beskrev fosterforeldrene at de trengte den faglige kompetansen og tryggheten inn i samarbeidet med andre instanser. Flere av fosterforeldrene trakk frem at de opplevde å føle seg «overkjørt» i møter hvor ABUP ikke hadde vært til stede. Flere fortalte at ABUP sine meninger og vurderinger om barnets utvikling ble tatt mer på alvor og la et grunnlag for videre tenkning fremover i saken. Fosterforeldrene opplevde at deres vurderinger og meninger ikke ble tillagt like stor vekt, selv om det var dem som hadde den daglige omsorgen og kjente barnet best. Sundt (2017) sin forskning fremhevet det samme poenget som kom frem i vår forskning; at fosterforeldrene var opptatt av å bli tatt med i avgjørelser og bli hørt. Det å bli tatt på alvor, sett og hørt vises til som sentrale elementer i kommunikasjonsteorien til Bateson (1972). Elementer fra mentalisering er også sentralt her. Skårderud og Sommerfeldt (2008) forklarer at mentalisering handler om å være interessert og nysgjerrig i den andre og den andres livsverden. Elementene som å forstå den andre, være nysgjerrig, se og høre den andre er omtalt både i tidligere forskning og teori. Vi har forståelsen av at disse elementene har en forankring i sosialt arbeid, og ble derfor overrasket over at flere av fosterforeldrene etterlyste å selv bli tatt på alvor i samarbeidende fora uten ABUP til stede.

Flere av fosterforeldrene rapporterte at det var trygt å ha kontakt med ABUP sin faglige kompetanse. Fosterforeldrene la også vekt på at ABUP gikk utenfor sitt ansvarsområde når det kom til å gjennomføre veiledning, ved at de stilte opp på samarbeidsmøter med flere instanser. Fosterforeldrene opplevde at ABUP støttet dem i omsorgsoppgaven de utførte og forklarte ovenfor andre samarbeidspartnere grunner til at barnets utvikling noen ganger gikk sent eller stoppet opp. Det er et uttrykk for god mentalisering, som handler nettopp om å tolke og reflektere før vi tar videre valg (Allen og Fonagy, 2006). Det kan virke som det var det fosterforeldrene snakket om når de opplevde at ABUP lyktes i å få andre instanser til å reflektere rundt barnets problematikk, utvikling og forventet fremgang. Teorien innen traumebevisst omsorg fremhever at når vi lærer noe annet eller noe mer, vil vi handle og

forstå med bakgrunn i den nye informasjonen (Bath, 2015). Vi forstod det som at ABUP tok en veiledende rolle også i møte med andre instanser, som da fikk mulighet til å øke egen kompetanse på barnets behov og utvikling og dermed mulig øke egen mentalisering.

Det opplevdes støttende for fosterforeldrene at ABUP tok deres «parti» i møte med andre instanser. Det kunne føles oppløftende, lettende og motiverende for fosterforeldrene. ABUP lyktes med å skape en felles forståelse for barnets uttrykk og behov i møtene, og det skapte en grunnforståelse på tvers av instansene. Vi anser det derimot som uheldig at fosterforeldrene hadde behov for å ha med ABUP på samarbeidsmøter for å føle at de ble tatt på alvor. Vi tenker at dette kunne vært med å bidra til at fosterforeldrene mistet motivasjonen til å stå i omsorgsoppgaven over tid. Det er bekymringsfullt med de sakene som ble avsluttet hos ABUP da fosterforeldrene ikke lenger hadde dem å støtte seg på. Særlig bekymringsfullt var det da fosterforeldrene fortalte om opplevelser av at barneverntjenesten ikke inviterte til reflekterende og faglige diskusjoner rundt barnets utvikling.

Fosterforeldrenes erfaringer med gruppeveiledning gjennomført av ABUP var også et funn det var verdt å se nærmere på. Det ble ikke fortalt om lignende tilbud gitt av barnevernstjenesten. I starten av plasseringen opplevdes situasjonen som kaotisk for fosterforeldrene da de hadde flere instanser de hadde kontakt med. ABUP ble som en trygg klippe i prosessen med å bli kjent med barnet og deres nye familiesituasjon. Vår opplevelse ut fra intervjuene med fosterforeldrene var at de var opptatt av å formidle at ABUP tok deres individuelle behov på alvor. Dette kom spesielt til uttrykk når fosterforeldrene fortalte om oppstarten og gjennomføringen av gruppeveiledningen. Fosterforeldrenes ønsker opplevdes som tatt på alvor og gruppen ble organisert etter ønske. Vi ser fra tidligere forskning at fosterforeldre har etterlyst en kombinasjon av individuell veiledning og gruppeveiledning (Johnsen, 2010 og Grøholdt, 2014). Fosterforeldrene vektla at gruppeveiledning hadde sine fordeler som tilhørighet i gruppe, muligheten til å bli kjent med andre i samme situasjon og hvor fint det var å kunne dele erfaringer med andre som hadde samme type erfaringer. Samtidig trakk fosterforeldrene frem at den individuelle veiledningen gjorde at de ble godt kjent med behandleren i ABUP, og dette igjen førte til at de ble trygge på å dele egne følelser og tanker med dem. Fosterforeldrene fortalte at de opplevde økt forståelse for hvordan egne følelser, tanker og tidligere opplevelser har innvirkning på samspillet med fosterbarnet og andre relasjoner i dag. Det støtter den tidligere forskningen til Johnsen (2010) og Grøholdt

(2014), som viste sammenhengen mellom forståelsen og samspillet med andre. Johnsen (2010) og Grøholdt (2014) fant at gruppeveiledning ikke var en arena hvor sårbare temaer ble tatt opp. Individuell veiledning i en trygg setting, god relasjon og åpen dialog var nødvendig for å bli kjent med egne følelser og opplevelser (Johnsen, 2010 og Grøholdt, 2014). Forståelsen av egne reaksjoner vil ha sammenheng med samspillet med andre.

Psykoedukasjon er et begrep innen TBO. Det er en forståelse om at jo mer vi lærer om egen psyke, utvikling og reaksjonsmønstre, desto bedre forstår vi samspill i en dynamisk samhandling. En bredere forståelse av seg selv, gir en bedre kontroll over egne reaksjonsmønstre og kan ha en innvirkning på samspillet med andre (Bath, 2015). Ved å bli bedre kjent med seg selv, og hvordan vi fungerer, blir vi mer bevisst på hvordan tidligere erfaringer former oss. Dette kan være med på å øke forståelsen for barnets fungering og dermed kunne møte barnets behov på en annerledes og kanskje mer riktig måte.

### 6.3 Mangelfull informasjon og brukervedvirkning

Det funnet som muligens er mest interessant for fagfeltet var at samtlige fosterforeldre uttrykte at de ikke ønsket å avslutte veiledningen hos ABUP og enkelte opplevde at de ikke var informert godt nok om planlagt avslutning. Flere av fosterforeldrene fortalte at de hadde gjenåpnet saken hos ABUP på tidspunktet intervjuene ble gjennomført. Vi tenker det er viktig med tydelig dialog i forhold til en mulig avslutning av saken. Dette samsvarer med andre forskere som har pekt på viktigheten av at den offentlige tjenesten skal være tilgjengelig. Rhodes et al. (2001) sin forskning viste at blant annet misnøye med mengden hjelp fra det offentlige og utilgjengelighet av sosial, psykisk og medisinsk tjeneste kunne føre til avslutning av fosterhjems plasseringen (Rhodes et al., 2001). MacGregor et al. (2006) trakk i sin studie frem at fosterforeldrene opplevde manglende støtte når det kom til fosterbarnets behov for medisinske, pedagogiske og rådgivende områder. Disse studiene viser viktigheten av støtte fra ulike offentlige tjenester og støtter også opp under vårt funn. Vi vurderer at god og tydelig kommunikasjon er spesielt viktig for mennesker som står i utfordrende situasjoner, for å gjøre livet mer forutsigbar og utholdende.

Våre funn viser også at ABUP kunne vært tydeligere i kommunikasjonen i forkant når det kom til informasjon om videoveiledningen. Fosterforeldrene fortalte at situasjonen med å

bli filmet i samspill med barnet kunne føles skremmende og ekkel. Da filmingen var gjennomført følte de seg ivaretatt og det var ikke lenger skremmende. De fortalte at disse skumle følelsene nok kunne vært forhindre ved mer forklarende informasjon i forkant. Flere av fosterforeldrene fortalte at de var redde for å gjøre noe feil og skulle ønske de hadde fått mer informasjon før videoveiledningen. Med utfyllende informasjon tror fosterforeldrene at de hadde følt seg tryggere på hvor mye de kunne fortalt og forberedt barnet på forhånd. De var redde for at de skulle ødelegge filmingen ved å forberede barnet for mye. Det kom frem av funnene at fosterforeldrene syntes det var lærerikt med denne typen veiledning i etterkant. Funnet som diskuteres her viser hvor viktig det er med informasjon i forkant og underveis i prosessen. For å kunne reflektere og forberede seg på en situasjon er det ifølge Bateson (1972) viktig å være så åpen og ærlig i kommunikasjonen som det er anledning til å være. Ved åpen og ærlig dialog kan det tenkes at situasjonen kunne vært gjort mer overkommelig for fosterforeldrene. Vi tenker også at jo mer konstruktive refleksjoner fosterforeldrene kunne fått gjort seg i forkant, jo mer kunne de fått faglig utbytte av veiledningen.

Det kom også frem at fosterforeldrene opplevde manglende, og i noen tilfeller feil informasjon fra barneverntjenesten om ABUP sin veiledning. Noen fosterforeldre forsto det som at veiledningen var obligatorisk og et krav til fosterforeldre. Flere fosterforeldre forsto ikke hva ABUP dreide seg om i starten og mente den gang at det var feil å henvise dit da de ikke forstod at de hadde samspillsproblemer. Fosterforeldrene fortalte at de var fornøyde med hjelpen de fikk fra ABUP og de så underveis og i ettertid at veiledningen gav dem viktige verktøy og kompetanse.

Det kan tenkes at barnevernstjenesten kunne presentert ytterligere informasjon om ABUP som instans og formålet med veiledningen slik at flest mulig ville benyttet seg av tilbudet. På denne måten ville man også sikret at ingen fosterforeldre muligens sa nei takk til et tilbud de ikke visste helt hva innebar. Sundt (2017) viser til at alle bør tilbys veiledning, og at opplæring og støtte med kvalitet i alle prosessene i fosterhjems plasseringen burde på plass for å forhindre utilsiktet flytting. I en annen studie fra Ødegård et al. (2015) kom det frem at en av faktorene som førte til utilsiktet flytting var at fosterforeldrene opplevde at de måtte kjempe for å få tilbud og hjelp til tjenester for fosterbarnet. Fosterforeldrene var i denne studien opptatt av at fosterbarnet ikke hadde gjennomført utredning av BUP og derfor ikke fått behandlingen som var nødvendig for å bedre barnets situasjon (Ødegård et al., 2015).

Begge disse studiene viser til at veiledning stort sett var ønsket fra fosterforeldrene sin side, og at det var viktig med veiledning for å unngå utilsiktet flytting. Med bakgrunn i dette ser vi viktigheten av at fosterforeldrene fikk nok informasjon om instansen og selve veiledningen slik at det var størst sannsynlighet for at de faktisk benyttet seg av tilbudet da veiledningen var valgfri å delta på.

#### 6.4 Styrker og svakheter

På bakgrunn av begrenset tid har valgte vi en avgrenset problemstilling slik at vi kunne gå i dybden, noe vi ser på som positivt. Oppgavens begrensede omfang i tid har også ført til at vi hatt en begrenset datainnsamling. Vi ser at det ville styrket oppgaven dersom vi hadde hatt mulighet til å intervju flere informanter.

Vi vurderer at utvalget vårt kan ha påvirket resultatene i denne studien. Det kan tenkes at svarene til informantene er påvirket med bakgrunn i deres relasjon til veiledere hos ABUP. Det er også usikkert hvem av fosterforeldrene barneverntjenesten har forespurt når de rekrutterte. Det kan tenkes at de har forespurt de som barneverntjenesten har hatt tettest dialog med, noe som også vil påvirke datainnsamlingen vår.

Vi har gjennom denne prosessen lært at gjennomføring av oppfølging og veiledning til fosterforeldre er løst på forskjellige måter i landet. Oppgavens begrensede omfang har ikke gjort det mulig å belyse dette inngående. Oppgaven trekker frem den informasjonen vi har ansett som mest relevant for fagfeltet.

Vi valgte å gjennomføre dybdeintervju for å gi fosterforeldrene mulighet til å snakke alene og ikke bli påvirket av andre rundt, slik som i fokusgruppeintervju. Trolig vil data innsamlet fra fokusgruppeintervjuer ført til noe annerledes informasjon.

Vår forforståelse og tolkning har preget forskningsprosessen til tross for at vi har forsøkt å gjennomføre dette så objektivt som mulig. Andre forskere vil derfor kunne komme til andre konklusjoner og funn. Vår tolkning har også preget vårt valg av relevant teori, noe som andre forskere kunne valgt annerledes underveis. Dette valget preger også diskusjonen av funnene.

Vi ser det som en styrke at vi har vært to forskere som har fortolket underveis i prosessen. På den måten har vi hatt mulighet til å observere flere funn, vært to til å vurdere valg av teori samt å diskutere funnene.

Det er imidlertid viktig å ta i betraktning at våre funn gjelder kun for denne begrensede oppgaven. Vi har gjennomført dybdeintervju med seks informanter og funnene vil ikke være generaliserbare utover denne studien. Utvikling i samfunnet generelt, organisering av tjenester til fosterhjem og kultur vil ha innvirkning på oppgavens resultater. Fagfeltet er stadig i utvikling, og det er legitimt å tro at erfaringer trukket frem i denne oppgaven forandrer seg i samspill med øvrig utvikling. Vi tenker likevel at denne oppgaven har en verdi, da den er etterspurt av fagfeltet på gjeldene tidspunkt. Vi håper oppgaven og presenterte funn kan være med på å gjøre det gjeldende tilbudet bedre for fosterforeldrene.

## 7.0 Avslutning

### 7.1 Praktiske implikasjoner

Her vil vi presentere mulige praktiske implikasjoner for fagfeltet med bakgrunn i de resultatene studien har vist.

Vi tenker det vil være en fordel om ABUP og barneverntjenestene kommer sammen og diskuterer oppgavens funn, for å se om de sammen kan komme frem til justeringer som kan være med på å gjøre samarbeidet og oppgavefordelingen enda tydeligere. Vi tenker at dette også kan være et fint fora for samarbeidspartnerne til å lage en «plan» for hvilken informasjon om instansen fosterforeldrene bør få på forhånd, slik at fosterforeldrene kan vurdere behovet for veiledning på bakgrunn av riktig informasjon. Det kan muligens være lurt å lage et informasjonsskriv for å sikre at fosterforeldrene får den nødvendige informasjonen de trenger.

Fosterforeldrenes tilbakemeldinger indikerer at det var lærerikt og nyttig å lære om følelsesregulering, hvordan følelser hos andre bør møtes og bruk av metaforer i forklaringsmodeller. På bakgrunn av det, kan det tyde på at ABUP bør fortsette med

videoveiledningen, og vi vil også minne om at fosterforeldrene anser det som mer lærerikt dersom filmingen og veiledningen gjennomføres uten lang tid imellom. Vi tenker det vil være en fordel om ABUP informerer inngående om gjennomføringen av videosekvensen i et av møtene med fosterforeldrene før denne skal gjennomføres. Det kan med fordel lages et informasjonsskriv om dette, som også kan inneholde konkret informasjon om hva fosterforeldrene kan forberede fosterbarnet på.

Vi fikk tilbakemelding av noen fosterforeldre at videoen som ble vist og brukt i veiledningen i COS-gruppene var utdatert. En av dem hadde en interessant forbedringstanke. Det ble skissert et ønske om flere læringsvideoer knyttet til barnets alder, for på den måten vil videoen være enklere å relatere til egen hjemmesituasjon. I tillegg til at det blir naturlig med oppfølgingsveiledning senere. Vi ser at dette vil være et krevende arbeid å gjennomføre, men tenker at ønsket om alderstilpasset videoer bunner i at kurset har vært både lærerikt og nyttig. Om det finnes noen som har kapasitet til å utarbeide en slik kurspakke, tenker vi at det hadde vært lærerikt både for fosterforeldre, biologiske familier og fagfeltet.

Til sist ønsker vi å løfte frem tilbakemeldingene om at for tidlig avslutning av saken hos ABUP var et tema i samtlige intervjuer. Flere av fosterforeldrene fortalte at de hadde fått henvisning til ABUP på nytt igjen etter veiledningen knyttet til prosjektet var avsluttet. Vi tenker at dette bør drøftes i ABUP for å se om det kan finnes løsninger som gjør at fosterforeldrene vil føle seg mer ivaretatt i denne prosessen. Dersom det for eksempel blir satt opp to tidspunkter for oppsummering og avslutning av saken, vil fosterforeldrene være forberedt på hva som blir temaet neste gang og vil ha tenkt gjennom om de er komfortable med avslutning på det tidspunktet. Eventuelt kan det være en mulighet at fosterforeldrene «ligger i systemet» i noen måneder etter avsluttet veiledning, med mulighet for telefonkontakt eller møtekontakt, før avslutningsmøtet blir gjennomført og saken avsluttet.

## 7.2 Forslag til videre forskning

Barneverntjenestene har uttalt frustrasjon over gjentatte avslag ved henvisning av barn over 6 år. Vi tenker det vil være nyttig for fagfeltet å kartlegge årsakene til disse erfaringene.



ABUP uttalte usikkerhet i forhold til om aktuelle fosterfamilier får den nødvendige informasjonen de trenger for å avgjøre om utredningen og veiledningen de tilbyr, er noe som er aktuelt for dem. Vi tenker det kunne vært nyttig for samarbeidsavtalen å forske videre på de tidligste fasene i kontakten. For eksempel hvilken informasjon fosterforeldrene får på forhånd av barnevernstjenesten og hvilke tanker og refleksjoner som ligger til grunn hos de fosterfamiliene som har takket nei til å gjennomføre tilbudet.

Noen av fosterforeldrene fortalte at de opplevde at barnevernets taushetsplikt gikk ut over den informasjonen de fikk om barnet. Det ble fortalt at de måtte kjempe for å få den informasjonen de selv opplevde som nødvendig og nyttig for å kunne gjennomføre en mest mulig trygg og stabil omsorgssituasjon for fosterbarnet. Vi tenker det kan være nyttig for fagfeltet å innhente erfaringer på dette området og diskutere hvilken type informasjon som oppleves som nyttig både fra fosterforeldrenes side og fra barnevernets side.

### 7.3 Konklusjon

Hensikten med masteroppgaven var å undersøke fosterforeldrenes erfaring og opplevelse av gjennomført veiledning hos ABUP. Forskningen på veiledning gitt til fosterforeldre av spesialisthelsetjenesten var mangelfull og denne oppgaven være et bidrag til fagfeltet.

På bakgrunn av funnene og vår tolkning av dem ser vi at fosterforeldrene stort sett har hatt positive erfaringer og opplevelser med veiledningen gitt fra ABUP. Funnene viser at fosterforeldrene opplevde å få både ny og mer utdypende kunnskap om forståelsen av barns følelsesuttrykk i veiledning gitt av ABUP. Fosterforeldrene opplevde ABUP sin faglige kompetanse som en trygghet. Disse funnene støttes av tidligere forskning som viser at veiledning fører til at man lettere kan forstå sammenhengen av barns følelsesuttrykk (Pieper og Pieper, 2004).

I tillegg viser funnene at tydelig kommunikasjon og informasjon var viktig. Fosterforeldrene opplevde dårlig kommunikasjon i forbindelse med henvisningen, videoveiledningen og avslutningen. Dette støttes av tidligere forskning som viser viktigheten av at fosterforeldrene er med i avgjørelser og får den veiledningen de trenger for å stå i

omsorgsoppgaven. Det kan være med på å unngå utilsiktede flyttinger (Sundt, 2017 og MacGregor et al., 2006).

Det kan tenkes at god støtte og veiledning av fosterforeldre kan føre til færre utilsiktede flyttinger. Vi ser det derfor som ønskelig at veiledningen hos ABUP blir et videre fast tilbud hos ABUP.

## Litteraturliste

Ainswort, M.D.S., Blehar, M. C., Waters, E. og Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Allen, J.G. og Fonagy, P. (2006). *Handbook of Mentalization-Based Treatment*. Milton Keynes UK: Wiley.

Backe-Hansen, E., Egelund, T. og Havik T. (2010). *Barn og unge i fosterhjem – en kunnskapsstatus*. Fosterhjem for barns behov. Oslo, København og Bergen: NOVA.  
[http://www.nova.no/asset/4330/3/4330\\_3.pdf](http://www.nova.no/asset/4330/3/4330_3.pdf)

Barnett, D. og Vondra, J.I. (1999). Atypical patterns of early attachments: Theory, research and current directions. *Monographs of Society for Research in Child Development*, 64. Serie 258, s. 1-24.

Bateson, G. (1972). *Steps to an ecology of mind*. Chicago og London: University of Chicago Press.

Bath, H (2015). *The Three Pillars of Trauma-Informed Care*. Hentet 05.februar 2019 fra:  
[https://rvtssor.no/filer/dokumentarkiv/31032017\\_bath3pillars.pdf](https://rvtssor.no/filer/dokumentarkiv/31032017_bath3pillars.pdf)

Bloom, S. og Sreedhar, S.Y. (2008). *The Sanctuary Model of Trauma-Informed Organizational Change*. Reclaiming Children and Youth; Bloomington. Vol. 17.3 s. 48-53.

Bowlby, J. (2005). *A Secure Base*. Chicago: Routledge classics.

Bunkholdt, V. (2017). *Fosterhjemsarbeid: Fra rekruttering til tilbakeføring* (4. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Capps, J. E. (2012). Strengthening Foster Parent-Adolescent Relationships Through Filial Therapy. *Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, Vol. 20(4), p. 427 – 432. Hentet fra: <http://dx.doi.org/10.1177/1066480712451245>

Grøholt, P. K. (2014). *Fosterforeldres egen opplevelse av veiledning*. (Mastergradsavhandling). Høyskolen i Oslo og Akershus. Hentet fra: <https://oda.hioa.no/en/item/fosterforeldres-egen-opplevelse-av-veiledning>

Hagen, B.M. (2018). Traumebevisst miljøterapi. I Thelle, M.I. (Red.), *Taumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid – fra et tilknytningsteoretisk perspektiv* (2. opplag, s. 27 – 45).

Hagen, B.M. (2018). Samspillet betydning for barnets utvikling. I Thelle, M.I. (Red.), *Taumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid – fra et tilknytningsteoretisk perspektiv* (2. opplag, s. 73 - 88).

Hammersley, M. og Atkinson, P. (2012). *Feltmetodikk: Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Haugsgjerd, S., Jensen, P., Karlsson, B. og Løkke, J.A. (2015). *Perspektiver på psykisk lidelse – å forstå, beskrive og behandle* (3. utg.). s. 239 – 279. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Hjort, L. J. (2010). *Barnevern i de nordiske landene*. Oslo: Norsk institutt for forskning, velferd og aldring. NOVA Notat 2 /2010. Hentet fra:

[file:///C:/Users/bruker/Downloads/4005\\_1%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/bruker/Downloads/4005_1%20(1).pdf)

Johnsen, G. (2010). *Veiledning av fosterforeldre – til det beste kun for barnet?* I Norges Barnevern. Universitetsforlaget. Vol. 4 (2,10). s. 232 – 243. Hentet fra:  
<file:///C:/Users/bruker/Desktop/Desktop/Litteratursøk/Ferdig%20i%20referanselista/Veiledning%20av%20fosterforeldre%20-%20til%20beste%20kun%20for%20barnet.pdf>

Jørgensen O. og Skundberg E. (2017). *Veiledning av fosterforeldre*. I Sundt H. (red.), *Fosterhjemshåndboka*(7. utgave, 3. opplag s. 394-412).

Kvale, S og Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Løken, K. (2007). *Å være fosterforeldre for krevende barn. Hvilke faktorer medvirker til at enkelte fosterhjem er stabile over tid?* (Masergradsavhandling). Universitetet i Oslo. Hentet fra: [https://hvlopen.brage.unit.no/hvlopen-xmlui/bitstream/handle/11250/150605/Masteroppg2007\\_knut%20I%C3%B8ken.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://hvlopen.brage.unit.no/hvlopen-xmlui/bitstream/handle/11250/150605/Masteroppg2007_knut%20I%C3%B8ken.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

MacGregor, T. E., Rodger S., Cummings A. L. og Leschied A. W. (2006). The needs of foster parents. A qualitative study of motivation, support, and retention. *Qualitative Social Work*, 2006. Doi:10.1177/1473325006067365

Main, M. og Solomon, J. (1990). Procedures for identifying infants as disorganized/disoriented during the Ainsworth Strange Situation. I: M.T. Greenberg, D. Cicchetti og E.M. Cummings (red.), *Attachment in preschool years*. Chicago: University of Chicago Press.

Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag*. Oslo: Universitetsforlaget.

Mosuro, S., Malcolm, D. og Guishard-Pine, J. (2014). Mental health awareness and coping in foster carers: The impact of a counselling skills intervention. *Education & Child Psychology*, Vol. 31(3), p. 64 – 70. Hentet fra:

<http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=29&sid=7b647265-4178-4484-8688-dad832f1da76%40pdc-v-sessmgr02>

Oterholm, I. (2016). Kompetanse til arbeid i barneverntjenesten – ulike aktørers synspunkt. *Norges Barnevern, 2016 (04)*, s. 232 – 243.

Pieper, M. H., og Pieper, W. J. (2004). Helping Foster Parents Manage the Addiction to Unhappiness in Their Foster Children: A New Approach to Preventing Placement Failures. *Illinois Child Welfare*, Vol. 1, p. 21 – 32. Hentet fra:

<http://web.a.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=6&sid=543f7709-94c8-4743-8063-5361eb7fc850%40sessionmgr102&bdata=JnNpdGU9ZWZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=54063&db=sw>

Powell, B, Cooper, G, Hoffman, K og Marvin, B. (2016). *Trygghetssirkelen - en tilknytningsbasert intervensjon*. Oslo: Gyldendal Akademisk AS

Rhodes, K. W., Orme, J. G. og Buehler C. (2001). A Comparison of Family Foster Parents Who Quit, Consider Quitting, and Plan to Continue Fostering. *Social Service Review*, 75(1), 84-114.

Schilling, S., Fortin, K. og Forkey, H. (2015). Medical Management and Trauma-Informed Care for Children in Foster Care. *Current Problems in Pediatric and Adolescent Health Care*, Vol. 45(10), p. 298 – 305. Doi:10.1016/j.cppeds.2015.08.004

Scozzaro, C. og Janikowski, T. P. (2014). Mental Health Diagnosis, Medication, Treatment and Placement Milieu og Children in Foster Care. *Journal of Child & Family Studies*, Vol. 24(9), p. 2560 – 2567. Doi: 10.100/s10826-014-0058-6

Siegel, D. J. (2012). *Developing Mind*, Second Edition. New York: Guilford Publications.

Skauge, B. (2013). Hører ikke de som skal vernes. *Fontene*, 2013 (04), s. 46 – 51. Hentet fra:  
[file:///C:/Users/bruker/Desktop/Horer ikke de som skal vernes%20Fontene.pdf](file:///C:/Users/bruker/Desktop/Horer%20ikke%20de%20som%20skal%20vernes%20Fontene.pdf)

Skårderud, F. og Sommerfeldt, B. (2018). *Miljøterapi*. *Mentalisering som holdning og handling (MBT-M)*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Smith, L. (2008). *Tilknytning og barns utvikling*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

Sundt, H. (2017). Utsiktede flyttinger fra fosterhjemmet. I Sundt H. (red.), *Fosterhjemshåndboka* (7. utgave, 3. opplag s. 531 - 540).

Sundt, H. (2017). Opplæring til fosterfamilien. I Sundt H. (red.), *Fosterhjemshåndboka* (7. utgave, 3. opplag s. 385 - 468).

Taft, R. J., Ramsay, C. M. og Schlein, C. (2015). Home and School experiences of caring for children with reactive attachment disorder. *Journal of Ethnographic & Qualitative Research*, Vol. 9(3), p. 237 – 246. Hentet fra:  
<http://web.b.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=04adb515-85b8-44cb-9beb-53fc263863a1%40pdc-v-sessmgr01&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=108525967&db=a9h>

Thagaard, T (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.

Ulleberg, I. (2014). *Kommunikasjon og veiledning*. Oslo: Universitetsforlaget.

Ødegård, A., Lohne, M. og Willumsen E. (2015). Utsiktet flytting fra fosterhjem – En kvalitativ studie av fosterforeldrenes erfaringer. *Norges Barnevern, 2015 (03)*, s. 169-181.

Wadel, C. (2014). *Felarbeid i egen kultur*. Oslo: Cappelen Damm AS.



---

## Vedlegg 1: Godkjenning av NSD

---



Åshild T ellefsen H åland  
Serviceboks 422  
4604 K RIST IAN SAN D S

Vår dato: 06.07.2018

Vår ref: 61117 / 3 / MSS

Deres dato:

Deres ref:

### Vurdering fra NSD Personvernombudet for forskning § 31

Personvernombudet for forskning viser til meldeskjema mottatt 13.06.2018 for prosjektet:

61117	Fosterforeldres erfaringer og refleksjoner knyttet til veiledning hos ABUP.
Behandlingsansvarlig	Universitetet i Agder, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Åshild Tellefsen Håland
Student	Trude Mortensen

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon finner vi at prosjektet er meldepliktig og at personopplysningene som blir samlet inn i dette prosjektet er regulert av personopplysningsloven § 31. På den neste siden er vår vurdering av prosjektopplegget slik det er meldt til oss. Du kan nå gå i gang med å behandle personopplysninger.

Vilkår for vår anbefaling

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon
- vår prosjektvurdering, se side 2
- eventuell korrespondanse med oss

Vi forutsetter at du ikke innhenter sensitive personopplysninger.

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringsskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

Ved prosjektslutt 20.06.2019 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Se våre nettsider eller ta kontakt dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!

Marianne H øgetveit Myhren

Marie Strand Schildmann

Kontaktperson: Marie Strand Schildmann tlf: 55 58 31 52 / [marie.schildmann@nsd.no](mailto:marie.schildmann@nsd.no)

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Trude Mortensen, [trude\\_mortensen@hotmail.com](mailto:trude_mortensen@hotmail.com)



## Prosjektvurdering - Kommentar

---

Prosjektnr: 61117

Du/dere har opplyst i meldeskjema at utvalget vil motta skriftlig og muntlig informasjon om prosjektet, og samtykke skriftlig til å delta. Vår vurdering er at informasjonsskrivet til utvalget er godt utformet, men at det må foretas et par korrigeringer:

Prosjektleder (daglig ansvarlig) er Åshild Tellefsen Håland, og dette må fremgå av informasjonsskrivet. Slikdet nå er utformet fremgår det at studentene er prosjektledere. Kontaktinformasjon til prosjektleder må fremgå.

Det bør fremgå at det er ønskelig at en av foreldrene deltar, med mindre det er aktuelt å innlemme begge.

Fokus for intervjuene er slik vi oppfatter det den registrertes erfaringer med veiledningstjenesten i barnevernet og ikke personlige forhold. Vi vil likevel bemerke at det på grunnlag av spørsmålene i intervjuguiden, ikke er usannsynlig at de som intervjues kan komme inn på utfordringer i eget liv/samliv. Den av foreldrene som ikke selv deltar i prosjektet/blir intervjuet skal ha informasjon om behandlingen av slike opplysninger. Opplysninger som sier noe om den andre parten må betraktes som opplysninger om tredjeperson.

Opplysninger om tredjeperson kan unngås dersom informanten gjøres spesielt oppmerksom på dette i forkant og unngår å omtale konkrete utfordringer.

Vi ber du/dere om å sende det reviderte informasjonsskrivet til [personvernombudet@nsd.no](mailto:personvernombudet@nsd.no) Husk å oppgi prosjektnummer. Prosjektet kan deretter starte.

Videre forutsettes det at det ikke stilles spørsmål og innhentes opplysninger som er egnet til å identifisere fosterbarnet. Slike opplysninger er taushetsbelagte og det kreves samtykke fra biologiske foreldre for utlevering av opplysninger om deres barn.

Personvernombudet forutsetter at du/dere behandler alle data i tråd med Universitetet i Agder sine retningslinjer for datahåndtering og informasjonssikkerhet. Vi legger til grunn at bruk av mobil lagringsenhet er i samsvar med institusjonens retningslinjer.

Prosjektslutt er oppgitt til 20.06.2019. Det fremgår av meldeskjema/informasjonskriv at du/dere vil anonymisere datamaterialet ved prosjektslutt.

Anonymisering innebærer vanligvis å:

slette direkte identifiserbare opplysninger som navn, fødselsnummer, koblingsnøkkel

slette eller omskrive/gruppere indirekte identifiserbare opplysninger som bosted/arbeidssted, alder, kjønn- slette lydopptak

For en utdypende beskrivelse av anonymisering av personopplysninger, se Datatilsynets veileder:

<https://www.datatilsynet.no/globalassets/global/regelverk-skjema/veiledere/anonymisering-veileder-041115.pdf>

### **Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet**

## Fosterforeldres erfaringer og refleksjoner knyttet til veiledning hos abup.

Forskning viser at fosterbarn opplever brudd i fosterhjem. Det er forsket på grunner for dette, og noe av det som kommer frem der er at fosterforeldre blant annet opplever mangelfull veiledning, utilgjengelige saksbehandlere og mer. Vi har fått et ønske fra ABUP om å evaluere deres prosjekt som handler om å gi tidlig veiledning til fosterforeldre.

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et kvalitativt forskningsprosjekt som handler om fosterforeldres erfaringer og refleksjoner knyttet til veiledning hos ABUP. Vi ønsker å intervjué én fosterforelder av gangen, altså individuelle intervjuer. Målet med prosjektet er å bruke erfaringer og refleksjoner fra fosterforeldrene til å eventuelt å forbedre tilbudet som blir gitt fosterforeldre hos ABUP. Prosjektet vil kunne være med på å bidra til økt kunnskap som igjen vil være med på å forme tilbudet ytterligere slik at brudd i fosterhjem muligens vil kunne unngås. Prosjektets funn vil også kunne være til nytte for barnevernstjenesten i arbeidet de gjør for å styrke relasjon, kommunikasjon og samspill i fosterfamilien.

Du er valgt ut til å forespørres i dette prosjektet da du er fostermor/fosterfar og mottok veiledning fra ABUP da du fikk plassert et fosterbarn som den gangen var mellom 0-5 år gammel. Prosjektet ledes av to studenter som gjennomfører master i psykisk helse ved Universitetet i Agder (UiA), Trude Mortensen og Kristina Waagestad. Studentene mottar veiledning i forbindelse med prosjektet, dette av Åshild Tellefsen Håland. Åshild er ansatt ved UiA i en prosentstilling og arbeider også som enhetsleder for Forskning- og utvikling ved Abup, Kristiansand. Det er Åshild som har det daglige ansvaret for prosjektet og er prosjektets leder.

Hva innebærer PROSJEKTET?

I forkant av intervjuet vil du få en innføring i prosjektet, og har anledning til å komme med spørsmål eller tanker rundt prosjektet. Vi vil i dette prosjektet gjennomføre dybdeintervju av seks fosterforeldre som har gjennomført veiledning hos ABUP, i henhold til samarbeidsavtalen som foreligger. Ved gjennomføring av intervjuet vil det være to intervjuere til stede, Kristina og Trude. En vil være hovedintervjuer og en vil ordne med det praktiske og kan komme med eventuelle tilleggsspørsmål. Intervjuet vil bli tatt opp på lydbånd. Etter gjennomført intervju vil intervjuet transkriberes og deretter slettes. Det transkriberte intervjuet blir kodet slik at det er anonymisert ved bruk av pseudonym. Intervjuene vil bli analysert og deretter vil funnene presenteres i en masteroppgave som ferdigstilles våren 2019. Underveis i prosjektet vil vi oppbevare ditt fiktive navn sammen med båndopptakeren i låsbart skap på Universitetet i Agder avdeling Grimstad. Båndopptaker slettes så fort dataen er transkribert til skriftlig data og det skriftlige slettes så fort masteroppgaven er godkjent.

#### Mulige fordeler og ulemper ved deltakelse i prosjektet

Mulige personlige fordeler for deg vil være at kunnskapen du tilførte deg ved gjennomføring av veiledningen kommer frem igjen, og kan sees på som en oppfriskning. Dette kan være en fordel for deg, dersom du opplevde veiledningen som nyttig. Ved å være med på prosjektet er du med på å bidra til videreutvikling av tilbudet gitt av ABUP som også vil hjelpe andre fosterforeldre. Det at andre fosterforeldre også vil kunne få økt kunnskap og bedre veiledning er en samfunnsmessig fordel.

Mulige personlige ulemper vil være dersom du har negative erfaringer i forbindelse med veiledningen og at dette kan føre til ubehag å snakke om. Skulle det bli så ubehagelig at du vil trenge støtte og oppfølging vil vi melde behovet til barneverntjenesten som vil følge dette opp videre. Det at du bruker tid av din fritid til prosjektet kan også ses på som en mulig ulempe.

En samfunnsmessig fordel vil være at kunnskapen som oppnås i dette prosjektet kan være til nytte for videreutvikling av tiltak som blir satt inn i fosterhjem. I tillegg vil det være en fordel å innhente fosterforeldrenes erfaringer, da dette kan bidra til videre forskning på området. Vi ser ingen samfunnsmessige ulemper ved prosjektet.

#### Frivillig deltakelse og mulighet for å trekke sitt samtykke

Det er frivillig å delta i prosjektet. Dersom du ønsker å delta, undertegner du samtykkeerklæringen på siste side. Du kan når som helst og uten å oppgi noen grunn trekke ditt samtykke. Dersom du trekker deg fra prosjektet, kan du kreve å få slettet innsamlede opplysninger, med mindre opplysningene allerede er inngått i analyser. Dersom du senere ønsker å trekke deg eller har spørsmål til prosjektet, kan du kontakte:

Trude Mortensen (student)	93223656	<a href="mailto:trude_mortensen@hotmail.com">trude_mortensen@hotmail.com</a>
Kristina Waagestad (student)	90075984	<a href="mailto:kristina—89@hotmail.com">kristina—89@hotmail.com</a>
<u>Åshild Tellefsen Håland (prosjektleder)</u>	91523438	<a href="mailto:aashild.haaland@sshf.no">aashild.haaland@sshf.no</a>

Hva skjer med informasjonen om deg?

Informasjonen som registreres om deg skal kun brukes slik som beskrevet i hensikten med studien. Du har rett til innsyn i hvilke opplysninger som er registrert om deg og rett til å få korrigert eventuelle feil i de opplysningene som er registrert.

Alle opplysningene vil bli behandlet uten navn og fødselsnummer eller andre direkte gjenkjenner opplysninger. En kode knytter deg til dine opplysninger gjennom en navneliste.

Prosjektleder, Åshild Tellefsen Håland, har ansvar for den daglige driften av forskningsprosjektet og at opplysninger om deg blir behandlet på en sikker måte. Informasjon om deg vil bli anonymisert og slettet etter prosjektslutt.

Eventuelle opplysninger som kommer frem om en tredjeperson, som for eksempel den andre fosterforelder, annen familie eller nettverk, vil bli behandlet uten navn og fødselsnummer eller andre direkte gjenkjenner opplysninger. Informasjon som kan komme frem vil her kunne omfatte utfordringer i eget liv/samliv som er søkt veiledning rundt og dermed vil kunne være aktuelle i dette prosjektet. Opplysninger om utfordringer vil ikke være belyst i prosjektet, da prosjektet omhandler erfaringer knyttet til veiledning. Opplysninger som går på grunnen til hvorfor veiledning er søkt, vil derfor bli behandlet som «ikke-data», ikke bli lagt frem i prosjektet, og vil bli slettet på lik linje med andre opplysninger ved prosjektets slutt.

Godkjenning

Prosjektet er godkjent av Fakultet for helse- og idrettsvitenskaps etiske komite, i tillegg til at prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning (NSD).



## Samtykke til deltakelse i PROSJEKTET

Jeg er villig til å delta i prosjektet

---

Sted og dato

---

Deltakers signatur

---

Deltakers navn med trykte bokstaver

## Intervjuguide

– individuelt, semistrukturert intervju med fosterforeldre

*Varighet: inntil 1 ½ time*

---

### Tema

*Fosterforeldres erfaringer og refleksjoner knyttet til veiledning hos ABUP – en kvalitativ studie.*

### Problemstilling

*Hvilke erfaringer har fosterforeldre med veiledning hos ABUP og hvilke refleksjoner gjør de seg om dette i dag.*

### Form

*To studenter møter informanten, en hoved-intervjuer, en med-intervjuer. Hoved-intervjueren tar notater i forhold til oppfølgingsspørsmål underveis i de forskjellige emnene. I tillegg har hoved-intervjueren ansvaret for en oppsummering, for å sikre at vi har forstått hva informanten har forsøkt å belyse, og kan komme med eventuelle rettelser og avklaringer. Med-intervjueren tar notater gjennom intervjuet og har anledning til å bryte inn dersom det oppleves misforståelser underveis i intervjuet, og skal i etterkant skrive et referat som oppsummerer de viktigste punktene i intervjuet.. Ellers har med-intervjueren ansvar for lydopptakeren.*

---

### *Rammesetting*

Uformell samtale

Informasjon om prosjektet og problemstillingen

*Overgangsspørsmål*

*Hoveddel*

Nøkkelspørsmål (50-60 minutter)

Oppfølgingsspørsmål

*Avslutning*

---

### *1. Rammesetting*

Uformell samtale (ca. 5 minutter) hvor vi som intervjuere forteller kort om hvem vi er.

Informasjon om prosjektet og problemstillingen (ca. 10 minutter)

Bakgrunn og formål for samtalen

Forklar hva intervjuet skal brukes til

Avklar spørsmål rundt anonymitet og taushetsplikt

Spør om informanten har spørsmål eller om noe er uklart

Informert om lydopptak og sørge for muntlig samtykke til det

Start lydopptak

## *2. Overgangsspørsmål (ca. 5 minutter):*

Hvor lang tid tok det fra dere fikk fosterbarn til dere ble tilbudt veiledning hos ABUP?

Hvem var det som henviste dere og hva slags informasjon fikk dere om veiledningen i forkant?

Hvilken type veiledning ble gjennomført?

## *3. Hoveddel:*

Nøkkelspørsmål (ca. 50 minutter)

Kan du fortelle litt om hvordan det første møte med ABUP var?

Hvilken del av veiledningen fikk du bruk for, forklar?

Hvilken del av veiledningen fikk du ikke bruk for, forklar?

Under veiledningsprosessen eller direkte i etterkant av veiledningen, satt du igjen med at det var noe du savnet i din situasjon, og i så tilfelle hva savnet du den gang?

Hvilke opplevelser har dere som fosterforeldre av veiledningen i dag?

Det du fikk veiledning på, har det noen betydning for deg i dag, og på hvilken måte?

Nå i dag, når du tenker tilbake, kunne noe vært gjort annerledes, for at dette skulle vært et bedre hjelpemiddel for deg i dag?

Nå nærmer vi oss slutten her, er det noe som du tenker på som du vil fortelle om som vi ikke har spurt om?

Stopp lydopptak

### *Oppfølgingsspørsmål:*

Hoved-intervjueren tar notater og stiller oppfølgingsspørsmål underveis i intervjuet. Spørsmålene er ikke utformet på forhånd, da intervjuet er semistrukturert og vi ikke enda vet hvilke faktorer informanten vil trekke frem som viktige.

Med-intervjueren tar også notater og kan komme med oppfølgingsspørsmål eller avklaringer underveis, dette for å sikre at vi går i dybden i viktige tema, og som en sikkerhet for at hoved-intervjueren ikke overser viktige temaer.

## Vedlegg 4: Godkjenning av FEK

---

Trude Mortensen og Kristina Waagestad

FEK behandlet 22.06.18. din søknad om etisk godkjenning av vedlagte prosjekt. Det er et spennende og viktig prosjekt. Og FEK har ikke betenkeligheter med å godkjenne prosjektet. Vi har bare noen kommentarer:

- Vi er usikre på deres ansvar for å melde tilbake til ABUP med tanke på taushetsplikt og anonymisering. Vi ber deg være varsom her.

- I informasjonsskrivet skriver du fakultetets komite for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk.... Det er Fakultet for helse- og idrettsvitenskaps etiske komite( litt pirk...)

Lykke til!

På vegne av FEK

Anne Skisland